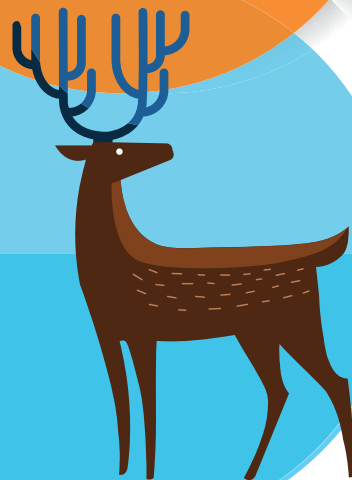
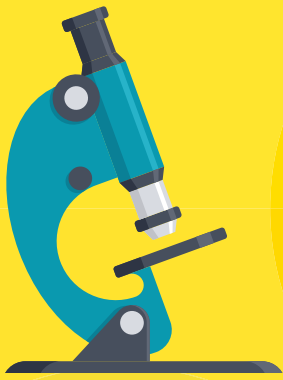

Олена Іщенко, Оксана Кліш

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

ЧАСТИНА ДРУГА

1
клас

 **Видавництво
Літера**

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика Михайла Вербицького

Слова Павла Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Олена Іщенко, Оксана Кліщ

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Підручник інтегрованого курсу для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України

Київ
Літера ЛТД
2024

УДК [501:37.016](075.2)
I-98

Автори: Олена Іщенко, Оксана Кліщ

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.02.2023 № 110)

Підручник безкоштовний.
Надруковано згідно з договором від 14 серпня 2024 року № FY25-08-14-02.
Продаж заборонено.

Підручник створено відповідно до Типової освітньої програми для 1–2 класів
колективу авторів під керівництвом Р. Б. Шияна

Іщенко О. Л.

I-98 Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл.
загал. серед. освіти (у 2-х частинах) : Ч. 2 / О. Л. Іщенко,
О. М. Кліщ. – Київ : Літера ЛТД, 2024. – 112 с.
ISBN 978-966-945-469-0
ISBN 978-966-945-471-3 Ч. 2

УДК [501:37.016](075.2)

Навчальне видання

Іщенко Олена Леонідівна
Кліщ Оксана Михайлівна

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Підручник інтегрованого курсу для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах)
Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Зображення використовуються згідно з ліцензією Shutterstock / FOTODOM UKRAINE

Відповідальна за видання О. О. Бородіна
О. Галицька, Ю. Сікора – ілюстрації на с. 3, 44, 45, 46, 50

Підп. до друку 14.08.2024. Формат 84x108/16. Ум. друк. арк. 11,76. Обл.-вид. арк. 7,8. Наклад 20 006 пр. Зам.

Видавництво «Літера ЛТД». Україна, 03057, м. Київ, вул. Нестерова, 3, к. 508. E-mail: commerce.litera@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6901 від 10.09.2019 р.

Віддруковано у ТОВ «КОНВІ ПРИНТ».
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 6115, від 29.03.2018
03680, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 12, тел. +38 044 332-84-73

ISBN 978-966-945-469-0
ISBN 978-966-945-471-3 Ч. 2

© Іщенко О. Л., Кліщ О. М., 2024
© «Літера ЛТД», 2024

Умовні позначення

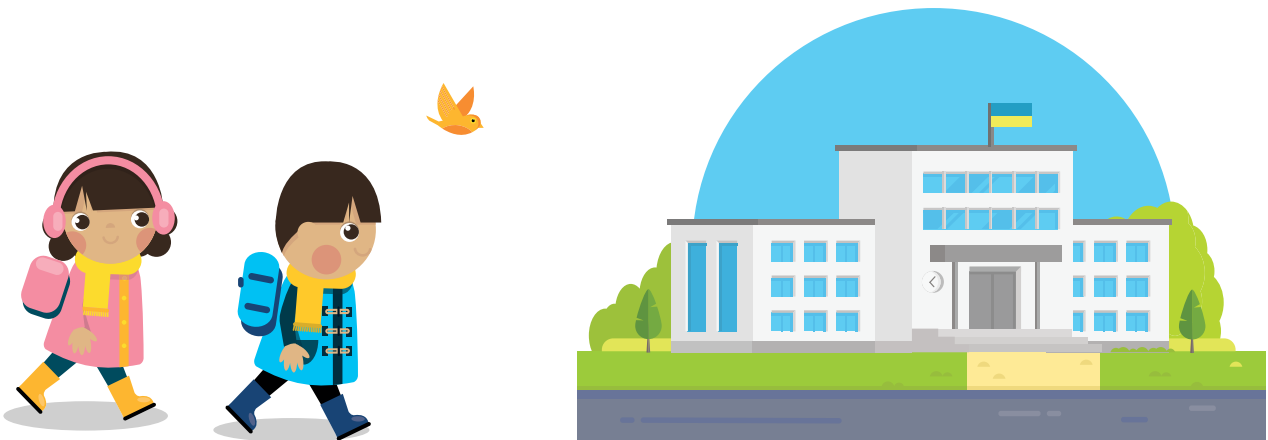

Текст для слухання

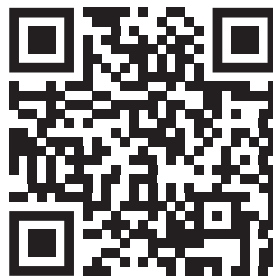

Для вправних читачів

- Текст, який читає дорослий

Електронний додаток до підручника
<http://iads-1k-2024.e-litera.com.ua/>

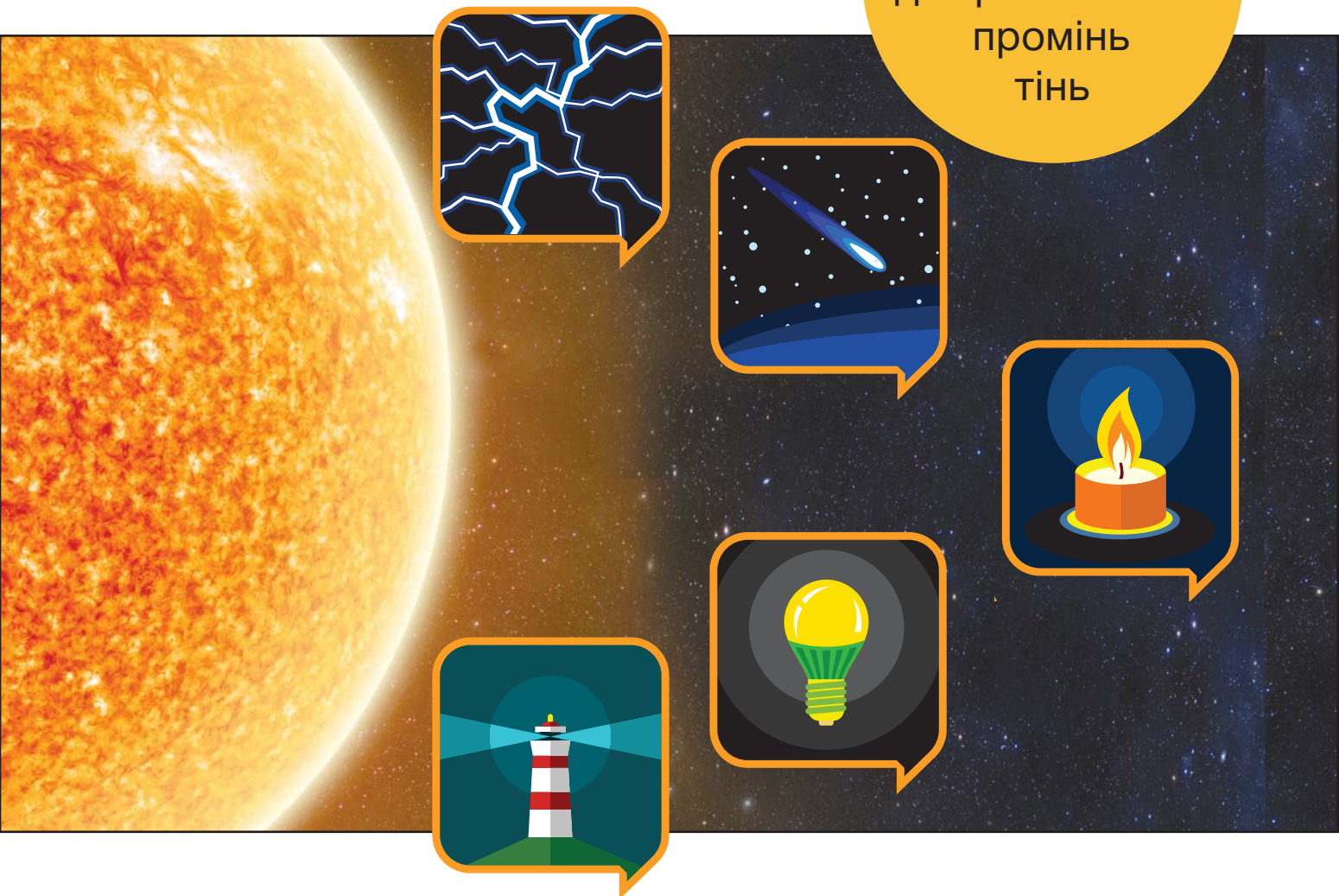
ПРО СОНЦЕ, СВІТЛО І ТІНЬ

Що таке джерело світла? Як утворюються сонячні зайчики? Як утворюється тінь? Які предмети пропускають світло? Яке значення сонячного світла для життя?

Сонце — джерело світла

- Що ви бачите в абсолютно темній кімнаті? Що потрібно, щоб ви щось побачили? Запропонуйте кілька варіантів відповідей.

Сонце
джерело світла
джерело тепла
промінь
тінь

- Назви, що зображено. Що спільного в усіх цих предметів? Які з джерел світла природні, а які – зроблені людьми (рукотворні)? Яке джерело світла, на твою думку, є найважливішим? Чи було б життя на Землі, якби не було світла?

- Чи є джерелами світла зображені предмети? Досліди, за допомогою яких предметів можна пускати сонячні зайчики. Що спільного в цих предметів?

Сонце — це зірка, велетенська розжарена куля. Це найближча зірка до Землі.

Місяць не зірка. Він не світить і не гріє. Ми бачимо Місяць, бо на нього потрапляє світло Сонця.

непрозора рама
не пропускає світла

прозоре скло
пропускає світло

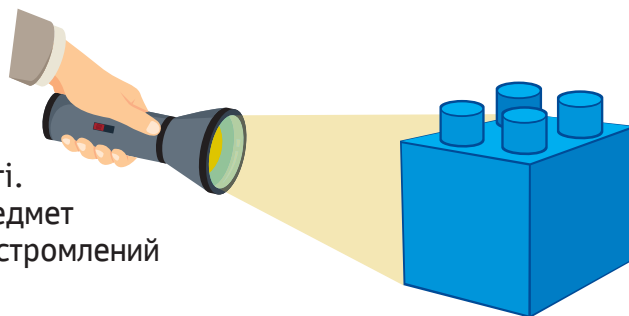
напівпрозорий абажур
світло пропускає, але через нього не видно

- Розглянь малюнок. Назви предмети, які пропускають світло, частково пропускають або зовсім не пропускають. Наведи інші приклади. Як можна перевірити твоє припущення?

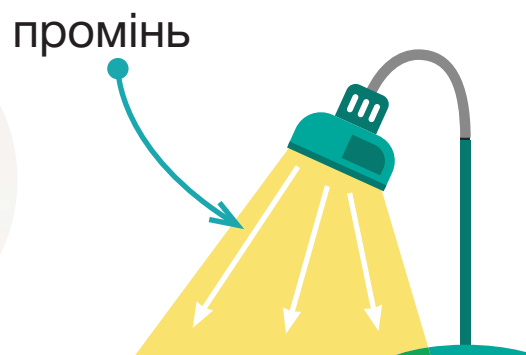
Як утворюється тінь

- Увімкни ліхтарик у темній кімнаті. Спрямуй його світло на якийсь предмет на столі (башту з лего; олівець, встромлений у пластилін, тощо).

- Чи утворилася тінь? Як зробити, щоб тінь стала довшою, коротшою? Чи можна так спрямувати світло, щоб тіні не було? Чи може в одного предмета бути кілька тіней? Спробуй пояснити, чому утворюється тінь.

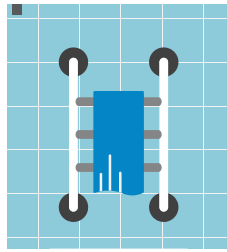
Світло рухається від джерела по прямій лінії. Ці прямі називають променями.

Якщо промені світла потрапляють на непрозоре тіло, то за ним утворюється тінь.

- Спробуй зобразити руками різних тварин, як на фото. Що для цього потрібно? Разом із друзями вигадайте і покажіть цікаву історію.

Сонце — джерело тепла

- Що спільного в зображених об'єктах? Чим відрізняються? Як ти відчуваєш сонячне тепло? Доведи, що без Сонця неможливий колообіг води в природі.

Сонце зігріває землю, воду, повітря. Завдяки Сонцю утворюються хмари, випадає дощ і сніг.

Експериментуємо — запитуємо ЧОМУ?

прочитайте
завдання

зробіть
припущення

виконайте
дослід

поясніть результати
і порівняйте з припущенням

зробіть
висновок

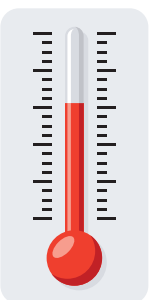
ЗАВДАННЯ. Визначити, який одяг краще носити в спеку: світлий чи темний?

Що потрібно для експерименту:

2 аркуші паперу — білого і чорного;

2 термометри.

Експеримент проводьте в сонячний день.

- Покладіть термометри на підвіконня. Переконайтесь, що вони показують однакову температуру.
- Накрийте один термометр аркушем білого паперу, а інший — чорного.
- Через 15 хвилин зніміть аркуші і порівняйте показники обох термометрів.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

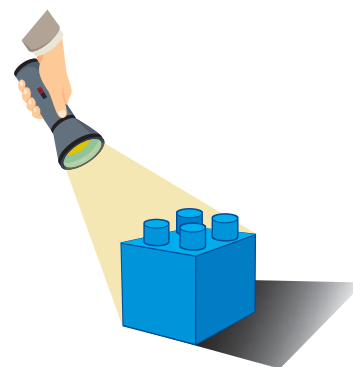
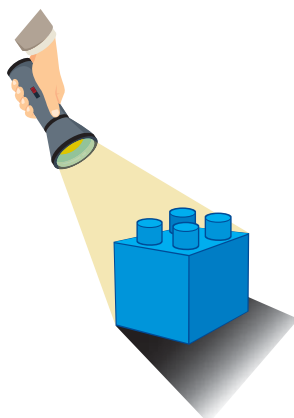
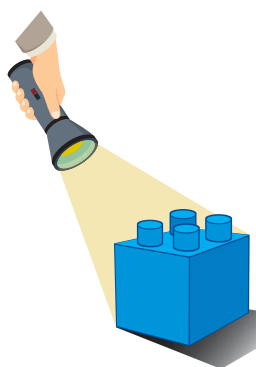
1

- Добери спільну назву для всіх зображених предметів. Який предмет зайвий? Чому?

Я розрізняю природні та рукотворні джерела світла.

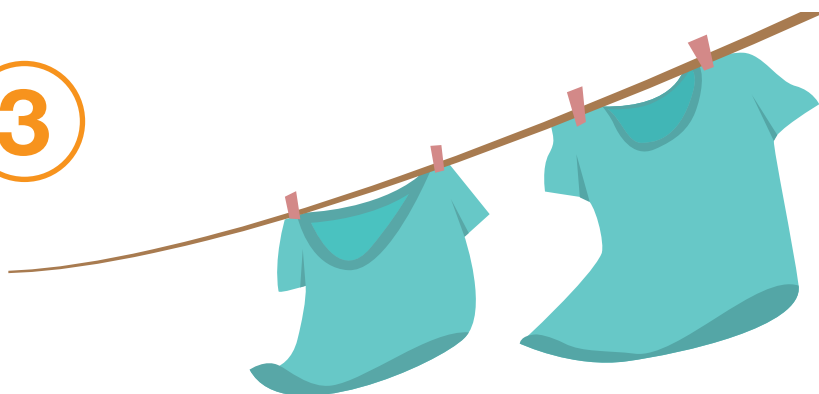
2

- На якому малюнку правильно зображено тінь від предмета?

Я можу пояснити, як утворюється тінь.

3

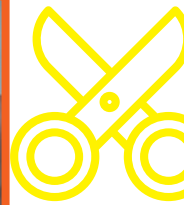

- Дві однакові футболки повісили сушити на сонці і в темній коморі. Яка з них висухне швидше? Чому?

Я знаю, що Сонце є джерелом тепла.

Промінчик

Для роботи потрібні:
нитки, лінійка, ножиці,
фломастери або олівці,
дріт.

НАШ ДІМ — ЗЕМЛЯ

Земля
КОНТИНЕНТ
загроза
знак

Чому Землю називають спільним домом?

Чим ділиться з нами Земля?

Що загрожує нашій планеті?

Які мови зрозумілі всім?

Тихий
океан

Атлантичний
океан

- Євразія
- Африка
- Північна Америка
- Південна Америка
- Австралія
- Антарктида

Континент — велика частина суші,
оточена морями й океанами.

- Знайди на малюнку всі континенти. На якому континенті не живуть люди?
Покажи океани. Знайди на карті українку. Діти яких національностей зображені на малюнку? Чому в різних частинах Землі люди по-різному одягаються? Чому там ростуть різні рослини і живуть різні тварини? Що ти можеш розповісти про зображених тварин? Чому Землю називають спільним домом?

Північний Льодовитий океан

- Опиши, як виготовляють цукор.
А потім послухай і перевір своє припущення.

 Звідки приходить цукор

- За малюнком розкажи, що виготовляють з нафти.
Дізнайся, що ще виготовляють із речовин, видобутих із надр Землі.

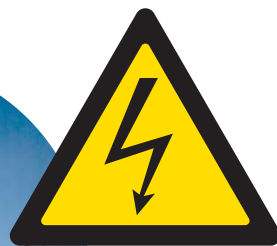
Земля — щедра. Земля — вразлива

- Подивись на фотографії і поміркуй, що загрожує нашій планеті. Від кого походить ця загроза? Чи можуть діти шкодити планеті? Чим можуть діти допомогти Землі? Чи завдають шкоди довкіллю там, де ти живеш?

Мова, зрозуміла всім

- Розглянь знаки. Поясни, що на них зображено і що вони позначають. Назви знаки, які попереджають, забороняють, інформують. Чому використовують знаки, а не написи? Наведи приклади інших знаків.

ПОВІТРЯНА ТРИВОГА

НЕГАЙНО ПРОЙДІТЬ В УКРИТТЯ!

Знаки можна не тільки побачити, а й почути.

Як діяти, якщо в школі лунає сигнал
«Повітряна тривога»

Не кричи, не штовхайся.

Слухай учителя.

Швидко прямуй до укриття.

Не повертайся, поки не скаже вчитель.

- Про які звукові сигнали нагадують зображення? Для чого вони потрібні? Який звуковий сигнал ви чуєте в школі щодня? Що спільного між знаками-картинками і звуковими сигналами? Створи свій знак, який варто встановити в школі.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

1

- Знайди на карті (с. 10–11) зображених дітей. На яких континентах вони живуть? Чому вони по-різному одягнені? Назви тварин, які живуть на цих континентах. Що ти про них знаєш?

Я знаю, що на Землі живуть різні люди і різні тварини. А Земля для всіх – спільний дім.

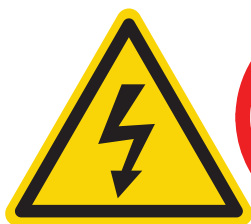
2

- Розкажи за схемою, як виробляють бавовняну тканину.

Я можу розповісти за схемою, як виробляють різну продукцію.

3

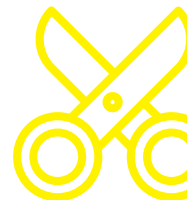

- Поясни, що означають ці знаки. Який зі знаків забороняє, інформує, попереджає?

Я розумію значення знаків.

Веселка. Комбінована робота

Для роботи потрібні:
два аркуші білого паперу А4,
кольоровий папір, ножиці,
клей, файл А4, перманентний
маркер (маркер CD).

Вклади у файл кольоровий аркуш,
а потім аркуш із малюнками до-
щових хмар. Рухаючи верхнім
аркушем, ти спостерігатимеш, як
після дощу з'являється веселка.

УКРАЇНА — МОЯ БАТЬКІВЩИНА

Якими є державні символи України? Що ми знаємо про Київ?
З якими країнами сусідить Україна? Що таке культура?

Державні символи України

Україна
Прапор
Герб — Тризуб
Гімн
культура

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика Михайла Вербицького
Слова Павла Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

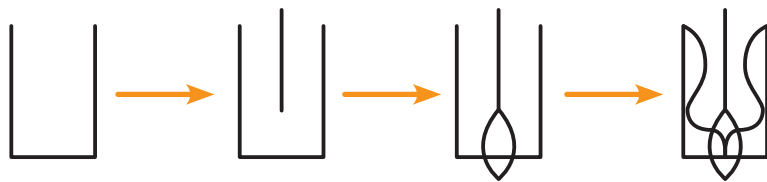
Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

- Подивись на символи нашої держави. Опиши кількома реченнями наш прапор. Якого він кольору? Що означають ці кольори? Що спільного в Прапора і Герба України? Як ще називають Герб України? Коли вулиці й будинки прикрашають синьо-жовтими прапорами? На яких будівлях завжди є Державний Прапор? Під час яких подій лунає наш Гімн? Як потрібно поводитися, коли виконують Державний Гімн?

Прапор, герб та гімн — державні символи України. Вони об'єднують наш народ.

Піднімаючи Державний Прапор України, співаючи Державний Гімн України, ми бажаємо рідній землі миру, щастя й достатку. А неповага до Державного Прапора України — це образа держави і кожного з нас.

- Позмагайся з товаришами — хто знайде найбільше предметів із зображенням Тризуба. Навчися малювати Тризуб.

Київ — столиця і найбільше місто нашої держави. За легендою, його заснували Кий, Щек, Хорив та їхня сестра Либідь.

Міст Патона

Дніпро

Каштани — символ Києва

Києво-Печерська лавра

З якими країнами межує Україна

Карта України

- 1 Молдова
- 2 Угорщина
- 3 Словаччина

- 4 Польща
- 5 Азовське море

• Розглянь карту України. Знайди столицю України — місто Київ. Знайди свою область. Покажи на карті Дніпро, Чорне й Азовське моря. Розкажи про своє найулюбленіше місце в Україні. З якими країнами межує Україна? Розкажи, як інші країни допомагали українцям після 24 лютого 2022 року — коли почалося повномасштабне вторгнення Росії в Україну.

Ingebjørg Kårstad/NRC

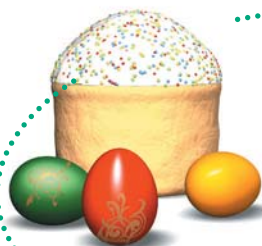
Моя культура

Це твоя сім'я і друзі.

Це твоя мова.

Свята, які ти відзначаєш.

Це ігри, у які граєш.

Ой у лузі червона калина

Те, що ти читаєш, слухаєш, співаєш, дивишся.

• Досліди схему і поясни, з чого складається культура. Розкажи про свою культуру. Послухай своїх товаришів і поміркуй, що у вас спільного. Обговоріть, що можна додати до схеми.

Це герої, яких ти шануєш.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

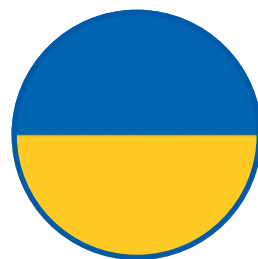
1

Мирне небо

Пшеничне поле

Синьо-жовтий Прапор України

- Поясни, що означає це зображення. 24 серпня – День Незалежності України. Створи листівку до цього свята. Там мають бути: назва «Україна», Прапор і Тризуб.

Я можу назвати державні символи України.

2

- Покажи на карті України (с. 20) річку Дніпро. Знайди і назви міста, через які протікає Дніпро. Назви країни, з якими межує Україна.

Я вмію працювати з картою України.

3

- Кого зображено на фото? Чому те, що роблять ці люди, є важливим?

Розкажи про людей, які живуть поряд із тобою і з яких ти хочеш брати приклад.

Дізнайтеся, яку пісню люблять найбільше дітей у вашому класі, і заспівайте її.

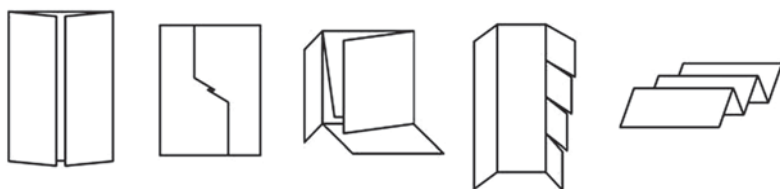

Я можу пояснити, що таке моя культура.

Моя Україна. Лепбук

Для роботи потрібні: кольоровий картон, папір, ілюстрації, конверти, ножиці, клей, декоративна фурнітура, наліпки тощо. Можна використати карти, марки, монети, листя дерев та ін.

Лепбук (lap — коліна, book — книжка) — «книжка на колінах», саморобна папка з кишеньками, мінікнижками, віконцями, рухомими деталями тощо, присвячена певній темі.

Щоб визначити кількість кишеньок, книжечок, розділіть основну тему на менші (наприклад, державні символи України; народні символи України; цікаві факти про Україну; моря і річки України; тварини України тощо).

МАНДРУЄМО УКРАЇНОЮ

Як можна подорожувати Україною?
Чому Україну можна назвати різноманітною?
Якими рекордами відома Україна?

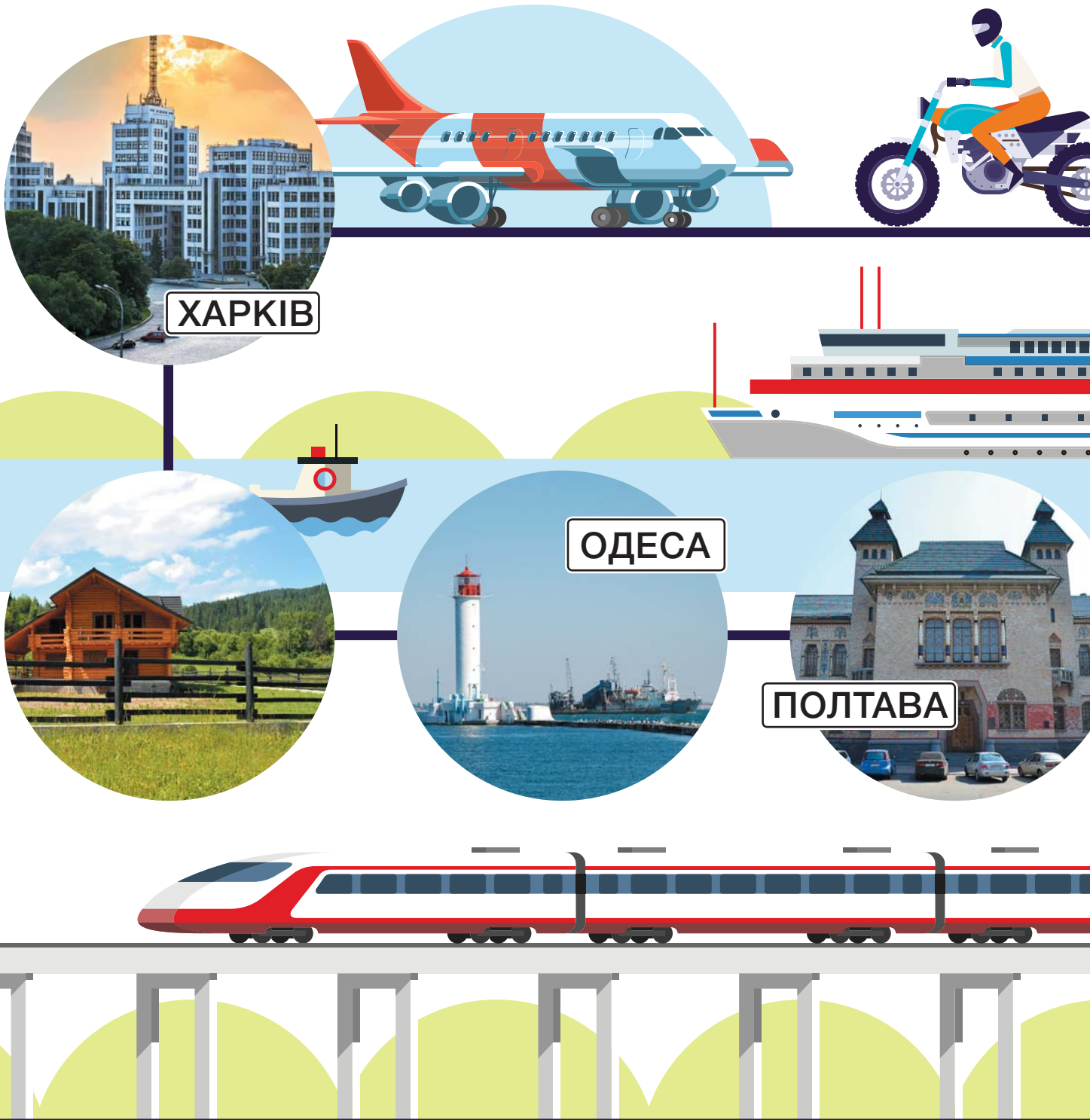
Наш рідний край

Щоб довелося мандрувати —
Піти по рідній всій землі:
У кожне місто завітати,
У кожному побувать селі, —
То навіть би за сотню років
Цього б не встигли ми зробити:
Простори в нас такі широкі,
А міст і сіл — що не злічить!

Марія Познанська

- Якими видами транспорту можна подорожувати Україною? Наведи приклад наземного, повітряного, водного транспорту. Уяви, що ти мандруєш Україною. Розглянь фотографії і розкажи, що можна побачити в нашій країні. Чи є тут зображення, що схоже на місце, де ти живеш? Склади кілька речень — опиши своє село чи місто.

Най-, най-, най-...

Закарпатська область — найзахідніша область України. Тут розташована найвища точка України — гора Говерла.

РАНОК У КАРПАТАХ

За горами сонце встало,
Гарні села привітало,
«Дзіва буна», — каже Йова,
«Йов реґелт», — співає Лона,
«Добре рано», — мовить Яно,
«Ґутен морґен», — каже Юрген,
А Марічка та Іванко хором:
«Доброго вам ранку».

Лідія Повх

- Розкажи, у яких містах і селах України тобі вже вдалося побувати.

У Закарпатській області живе понад сто національностей. А скільки згадано у вірші Лідії Повх?

Острів Хортиця місто Запоріжжя

Найбільший острів на Дніпрі. Тут збереглися рослини, яких немає більше ніде в Україні. Поряд — найстаріша електростанція на Дніпрі — ДніпроГЕС. У комплексі «Запорозька січ» можна побачити, як колись жили козаки.

Станція метро «Арсенальна»

місто Київ

Найглибша у світі. Щоб потрапити донизу, треба 5 хвилин спускатися ескалатором, який складається з двох частин.

Печера Оптимістична

Тернопільська область

Найдовша у світі гіпсова печера. У ній безліч лабіринтів і навіть є підземні озера.

Олешківські піски

Херсонська область

Найбільша територія в Україні, вкрита пісками. Влітку пісок тут нагрівається до 70 °С. Колись тут випасали величезні отари овець. Трава зникла, сильні вітри видули ґрунт. Аби зупинити піски, посадили сосни — **найбільший** штучний ліс у світі.

- Який факт про Україну тобі найбільше запам'ятався? Створи рекламу місця, у якому ти живеш. Чим воно особливе? Придумай кілька речень та намалюй ілюстрацію. Презентуйте свої роботи та обговоріть їх у класі.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

1 Батьківщина, рідний край, батьки, рід.

- Прочитай або послухай слова. У які пари їх можна об'єднати? Поясни чому.

Я розумію, що таке Батьківщина.

Пам'ятник засновникам Києва

Пам'ятний знак «Дари Херсонщини» біля села Осокорівка

Пам'ятник металургу в Запоріжжі

Фото Анатолія Мережка

- Зроби припущення, чому поставили ці пам'ятники. Для чого потрібні пам'ятники? А який пам'ятник варто було би спорудити у твоєму місті чи селі? Розкажи або намалюй.

Я можу пояснити, для чого потрібні пам'ятники.

3 ПОДОРОЖІ

1. Ужгород – Харків
2. Черкаси – Запоріжжя
3. Івано-Франківськ – Львів
4. По горах Карпатах

- Яким транспортом можна скористатися для таких подорожей? (Можливі варіанти.) Відповідаючи, скористайся картою на с. 20.

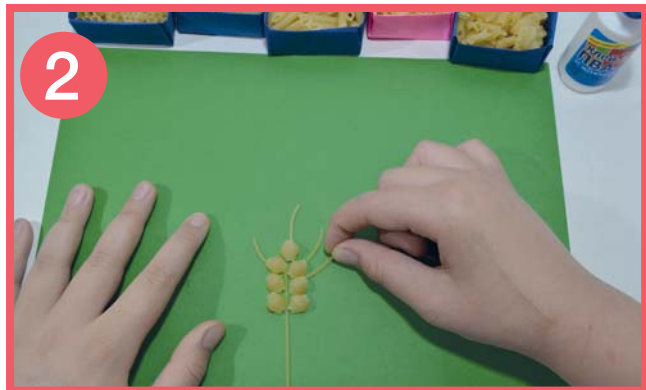
Я можу знайти міста на карті України.

Подорожуємо Україною. Аплікація

Для роботи потрібні: макаронні вироби різної форми, клей ПВА, пензлик для роботи з клеєм, серветки, аркуш кольорового паперу А4.

Розглянь ілюстрації. Використовуючи клей, намалюй свій пейзаж.

РІЗНОМАНІТНА ПРИРОДА УКРАЇНИ

Які рослини є символами України? Які тварини мешкають у різних частинах України? Чому тварини і рослини потрапляють до Червоної книги? Як порівнювати тварин?

Рослини — символи України

рослини
Червона книга
тварини

Кожен народ шанує певні рослини більше за інші. Вони йому рідні, свої. Про такі дерева, кущі і трави співають у піснях, складають легенди.

Могутній дуб досягає висоти 40 метрів і може жити до тисячі років.

«Де верба, там і вода», — помітили наші предки. Освяченою галузкою верби били, щоб додати здоров'я: «Не я б'ю — верба б'є».

Калина — символ
любви до України.

Волошка — це краса і
ніжність, одна з квіток
українського вінка.

Тополя край дороги —
то дівчина, що чекає
своєї долі.

Колись казали: «Скільки
зірок у небі, стільки маку
в маківці», «дівчина, як
маків цвіт».

Сьогодні червоний мак
нагадує про загиблих на
війні.

1939
1945
**НІКОЛИ
ЗНОВУ**

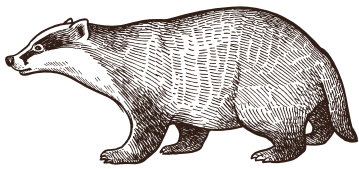
За Олесем Ільченком

- Спочатку розкажи про дерева – символи України, потім про кущі, а потім – про трав'янисті рослини. Де вони ростуть? Які частини рослин, зображених на малюнку, ти знаєш? Дізнайся про інші рослини – символи України. Які з них ростуть у твоїй місцевості?

Тварини України

zubr
рись
борсук
глухар

• Чому тварини поділені на групи?

Що показують стрілки?

Які дикі тварини мешкають у твоїй місцевості?

Знайди підписи до кожного малюнка.

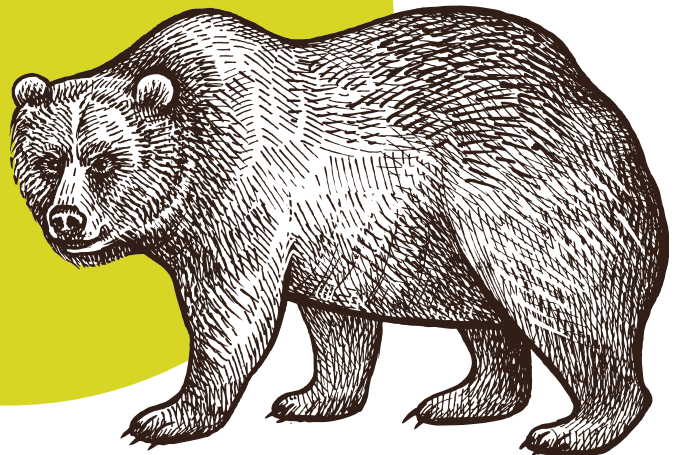
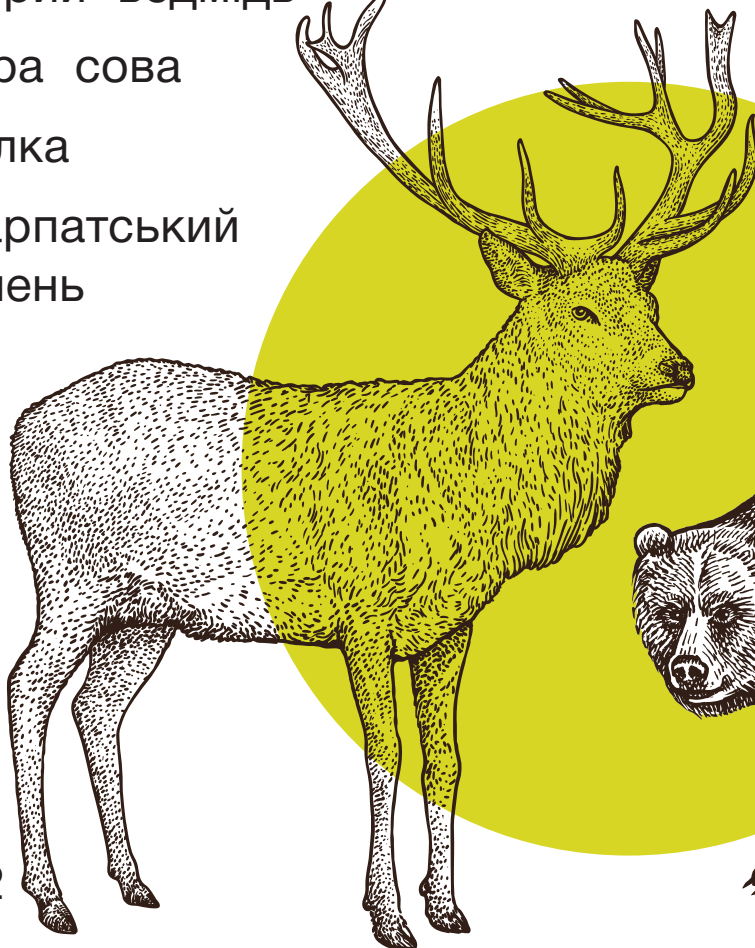
бурий ведмідь

сіра сова

білка

карпатський

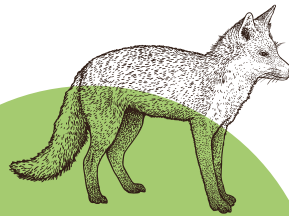
олень

заєць-русак

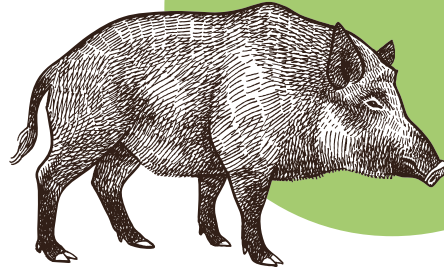
вовк

лисиця

дикий кабан

лось

їжак

ховрах

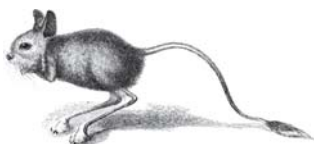
степова гадюка

тушкан

степовий орел

Про дзьоби і лапи

Пташині дзьоби і лапи розкажуть тобі, що птах їсть і де він живе.

Дятел їсть комах, яких за допомогою дзьоба видобує з-під кори дерев.

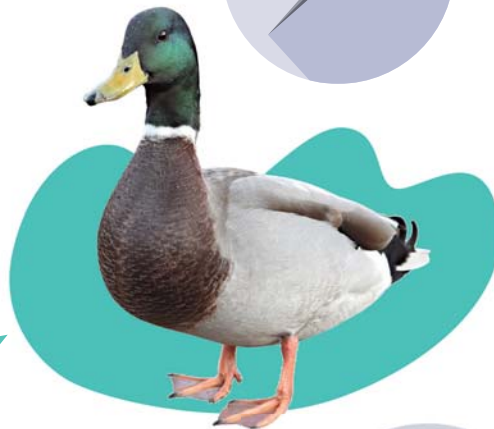
Дзьоб у **качки** плаский і широкий. Вона відціджує з води дрібних тваринок і водорості.

Маленьким гострим дзьобом **горобець** клює дрібне зерно й комашок.

У **степового орла** гострий дзьоб, загнутий, як гачок. З його допомогою орел ловить і роздирає жертву.

- Уважно придивись до пташиних лап. Про що вони тобі розповідають?

Опиши одну з пташок (як називається, зовнішній вигляд, де живе, що їсть).

Побачивши здобич, **лелека** різко викидає шию вперед, енергійним ударом довгого гострого дзьоба добиває її і одразу ковтає.

Нижня і верхня частини дзьоба **шишкаря** зігнуті і перехрещуються, щоб витягувати з шишок сосни і ялини насіння.

- Знайди на сторінці різні інструменти і пристосування. Назви їх. Що спільного між ними і дзьобами?

- Дізнайся, які рослини і тварини твоєї місцевості занесені до Червоної книги України. Розкажи про них.

Степовий орел і лелека занесені до **Червоної книги України**. Це книга, у якій записано назви різних видів рослин і тварин, що зникають і потребують особливого захисту.

В Україні є території, де під охороною держави зберігаються унікальні рослини і тварини, — **заповідники**. Заповідники — ніби листи з минулого, що розповідають про те, якою колись була природа України.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

1

Всеїдний
Має копита
.....

Жива
природа

Тварини

Вигодовують
дитинчат
молоком

Тіло вкрите
шерстю
.....

Хижак
Має кігті
.....

- Порівняй пари тварин. Доповни порівняння. Познайся, хто відшукає більше спільних і відмінних ознак. Підготуй розповідь про будь-які дві тварини, які мешкають у твоїй місцевості.

Я вмію порівнювати тварин за зразком.

2

1. Плаче над водою з розплетеною косою.
2. В одного батька тисяча синів. Усім шапки справляє, а собі не має.

- Про які рослини – символи України йдеться?

Я знаю назви рослин — символів України.

Диво природи

Для роботи потрібні: кольоровий картон, ножиці, фломастери або олівці, пластилін, дощечка, стеки, стаканчик, серветки.

1. Обведи олівцем контур руки.

2. Виріж фігуру.

3. Розріж з одного краю трубочку, як показано на фото.

4. Закріпи фігуру на трубочці.

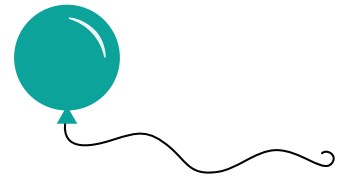
5. За допомогою пластиліну закріпи трубочку в стаканчику.

Разом із друзями створи казковий букет.

ПОВІТРЯ. ЯК ЛЮДИ НАВЧИЛИСЯ ЛІТАТИ

Як побачити і почути повітря? Чому повітря важливе?
Чим корисний вітер? Як дбати про чистоту повітря?
Як люди навчилися літати?

повітря
вітер
літак

Чому повітря важливе

- Навіщо потрібне повітря?

Воно — всюди

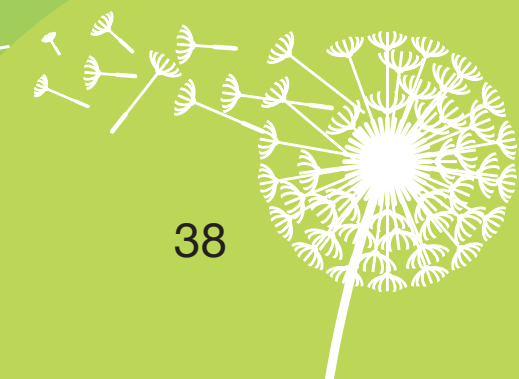

Дослід 1. Візьми порожній поліетиленовий пакетик. Чи є в ньому повітря? Як перевірити?

Дослід 2. Устроми соломинку в склянку з водою й подуй у неї. Що бачиш? Чому?

Дослід 3. Кинь крейду в склянку з водою. Що бачиш? Чому?

- За допомогою малюнків розкажи, як можна побачити і почути повітря. Наведи свої приклади. Чи має повітря смак? Яка форма повітря? Чому повітря важливе? Навіщо потрібно провітрювати твою кімнату, клас під час перерви?

Чим корисний вітер

- Спробуй пояснити, що таке вітер.
- Послухайте і колективно складіть схему про користь вітру.

Якби не вітер...

Вітер — це рух повітря. Часом вітер дме повільно, а часом — дуже швидко. Сильний вітер може бути небезпечним.

- Уяви, що ти зараз на вулиці. Як ти можеш визначити силу вітру?

Як люди навчилися літати

Р. Тілле. Аероплан

Гур-р-р — гурчить аероплан...
До діток біжить Степан:
— Хлопці! Швидше біжим шляхом,
Роздівимось того птаха.
— Ой, дивись, дивись — спустився,
На леваді зупинився.
І дитяча вся громада
Подалася на леваду.
— Бач який? Неначе хата!
— А великий та крилатий!
Крила жовті, аж блищать,
Внизу — пара коліщат.
Побіч — двоє літунів
В кожушанках шкіряних.
Діти враз до них сміливо:
— Покажіть нам оце диво!
Літуни тут їм охоче
Показали всю машину:
— Це пропелер, це кабіна,
Це балони для бензини.

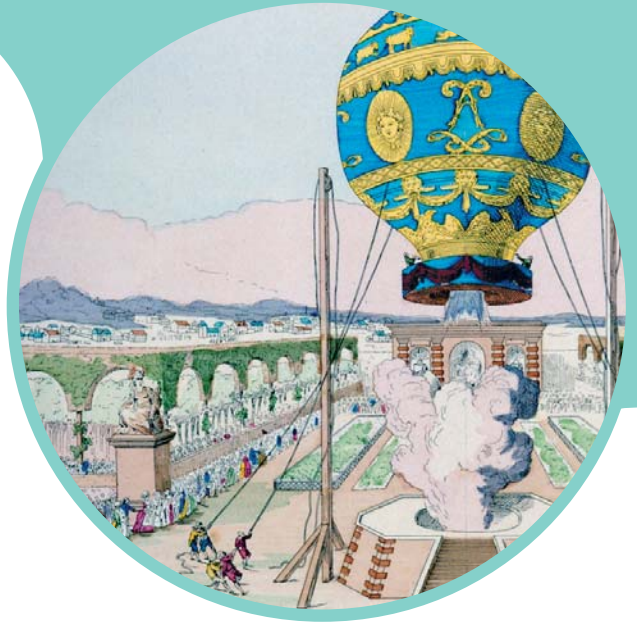

- Уяви, що ти — герой вірша «Аероплан». Розкажи, що трапилось, що ти відчуваєш. опиши аероплан. Чи є у вірші дивні для тебе або незнайомі слова?
- Порівняй пташку і літак. Що в них спільне, а що — відмінне? Як ти гадаєш, чому людям здавна хотілося літати?

Цей вірш написано близько 90 років тому. Твої бабусі й дідусі тоді ще навіть не народилися.

Першу повітряну кулю зробили французи брати Монгольф'є понад двісті років тому. Першими пасажирами були вівця, півень і качка.

Перший літак побудували американці брати Райт близько ста років тому. Він протримався в повітрі 12 секунд і пролетів 37 метрів.

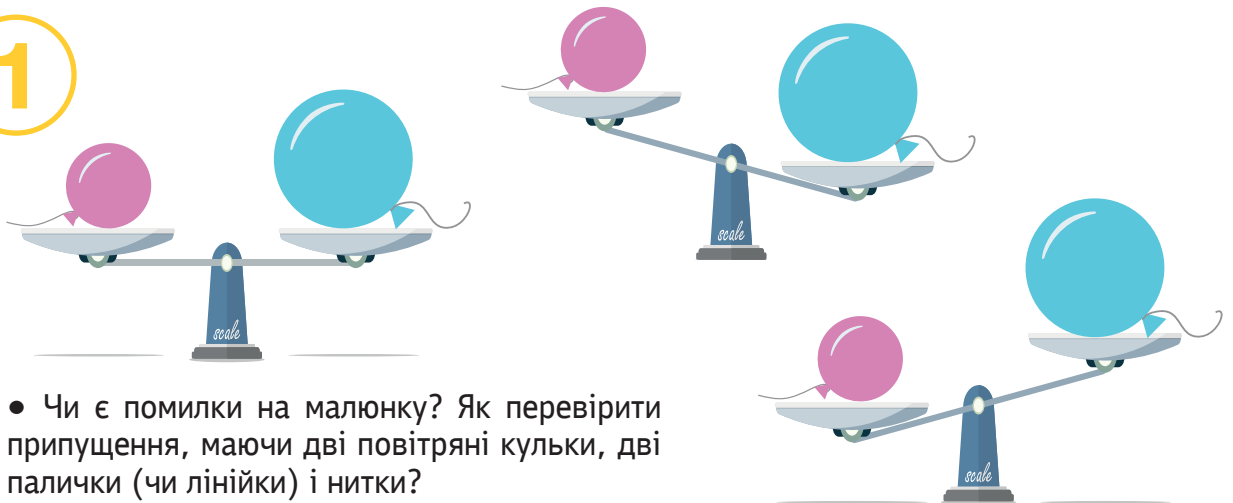
Найбільший та найпотужніший у світі транспортний літак Ан-225 «Мрія» створено в Києві. 27 лютого 2022 року під час атаки російських військ літак був знищений.

- Підготуй розповідь про літальні апарати минулого, сучасні літаки та професії людей, які на них працюють. Якими, на твою думку, будуть літаки майбутнього? Намалюй.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

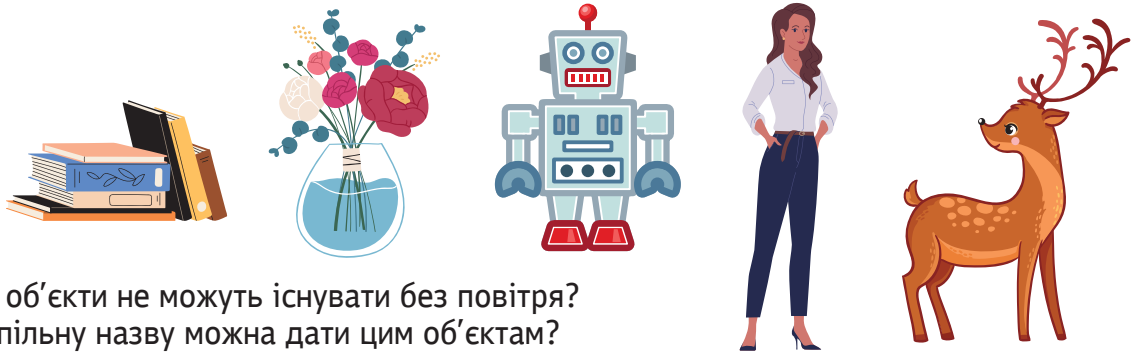
1

- Чи є помилки на малюнку? Як перевірити припущення, маючи дві повітряні кульки, дві палички (чи лінійки) і нитки?

Я можу розповісти про повітря – назвати його ознаки.

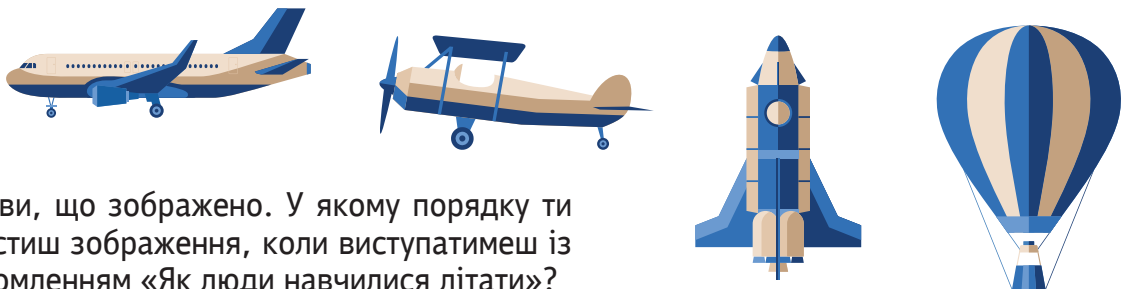
2

- Які об'єкти не можуть існувати без повітря? Яку спільну назву можна дати цим об'єктам?

Я можу пояснити значення повітря.

3

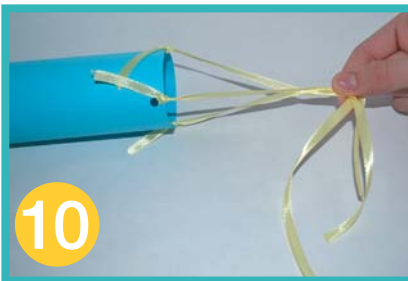
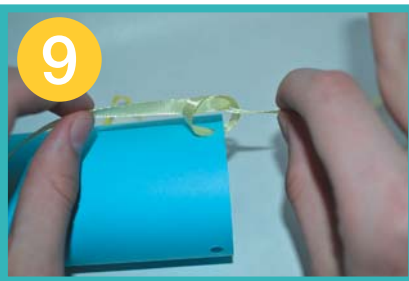
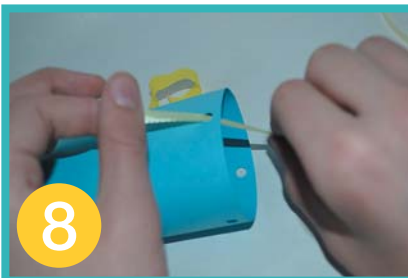
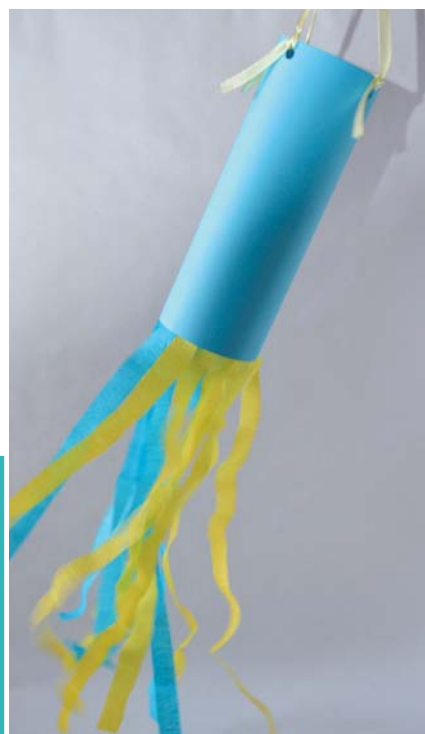

- Назви, що зображено. У якому порядку ти розмістиш зображення, коли виступатимеш із повідомленням «Як люди навчилися літати?»

Я можу упорядкувати винаходи за часом створення.

Вітровказівник

Для роботи потрібні: кольоровий папір А5, гофропапір, ножиці, клей ПВА, пензлик, серветки, канцелярський пробивач, стрічка (3 шматочки по 10 см).

ПРО ПРАВА І ПРАВИЛА

Які права має кожна дитина? Що означає бути добрим громадянином?
Які правила бувають і навіщо вони нам? Як безпечно спілкуватися телефоном?

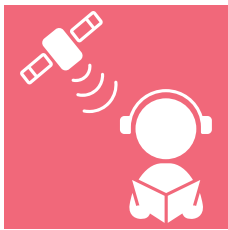
Твої права

Ти від народження маєш такі самі права, як усі. Ці права ніхто не може забрати чи порушувати.

право
громадянин
обов'язок
правило

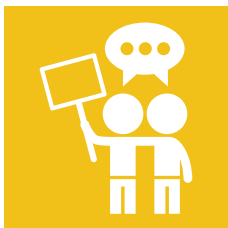

- Прочитай або послухай, які права ти маєш. Які права дитини ілюструють малюнки? У парі наведіть приклади зі свого життя, як дотримуються прав дитини.

Я маю право

- спілкуватися рідною мовою
- на турботу обох батьків
- на приватне життя (свої іграшки, свої таємниці, своїх друзів тощо)
- на відпочинок і дозвілля
- на якомога краще медичне обслуговування
- на освіту
- спілкуватися з друзями

- Покази піктограми, які символізують такі права: на вільне висловлення думки; на захист від війни; на безпечний дім, одяг, їжу, піклування; на доступ до інформації.

Хто такий добрий громадянин?

Для батьків ти — дитина.
Для вчителів ти — учень, учениця.
У державі ти — громадянин.

 Як бути добрим громадянином

Приклади дій доброго громадянина:

- Прибирала в парку.
- Разом із батьками допомагав сусідам.
- Збирав іграшки та одяг для дитячого будинку.
- Відмовив товариша, який хотів украсти гроші в однокласника.
- Переходила дорогу на зелене світло світлофора.

Я добрий громадянин, тому що...

- Як бути добрим громадянином? Це просто чи складно? Наведи свої приклади дій доброго громадянина. Доповни речення.
- Яких правил дотримуються діти на малюнках? Які бувають правила? Хто і для чого придумує правила? Що тобі іноді заважає виконувати правила? Що буде, якщо дорослі і діти не будуть дотримуватися правил?

Як безпечно спілкуватися телефоном

Це я, Зоя.

З ким я розмовляю?

А кого вам треба?

- Прочитайте в парах. Хто відповідає по телефону незнайомій людині неправильно? У чому саме ці діти помиляються?

Які ще правила поведінки з незнайомцями ти знаєш?

212 85 06.

Я, мабуть, помилився. Який у вас номер?

А куди ви телефонуєте?

А де ви живете?

Вулиця Миру, 23, квартира 68.

Я не можу з вами говорити. До побачення.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

1

- Про які права дитини розповідають піктограми? Які ще права має кожна дитина?

Я можу назвати права, які я маю.

2

- Хто з дітей поводить як добрий громадянин? Наведи приклади, коли ти поводишся як добрий громадянин.

Я знаю, як має поводитися добрий громадянин.

3

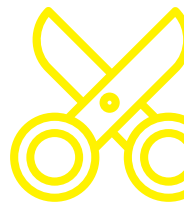
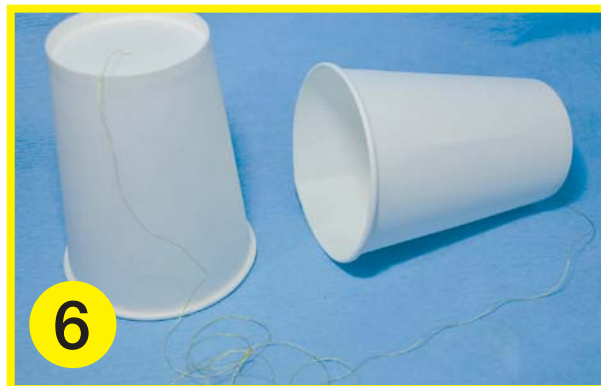
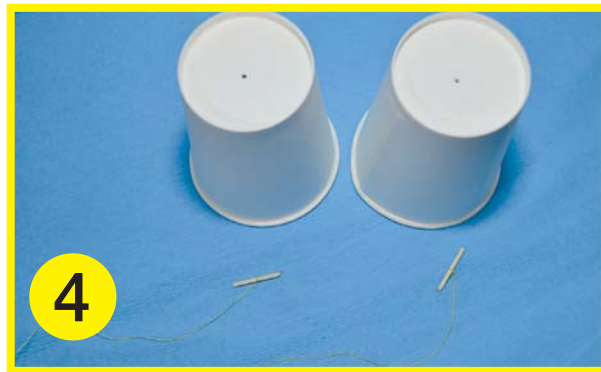
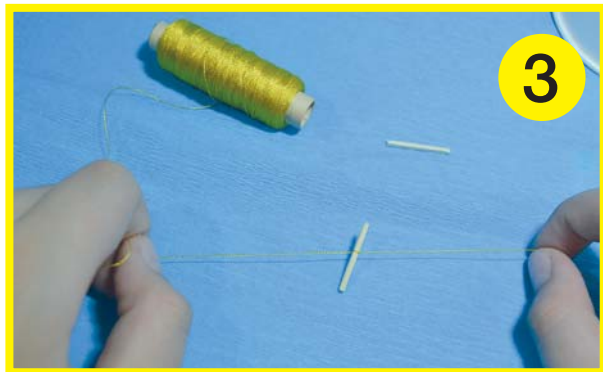

- У парі розіграйте розмову дітей із незнайомцем – доведіть, що ви знаєте правила безпечного спілкування телефоном.

Я вмію безпечно розмовляти по телефону.

Телефон зі стаканчиків

Для роботи потрібні: два одноразові стаканчики, ножиці, дерев'яні зубочистки, нитка або волосінь. Для декорування — наліпки, кольорові фломастери, ажурна липка стрічка тощо.

Весна
первоцвіти
життєвий цикл
Великдень
яйце

Килимок

Простелівся килимок
Під самісінький горбок.
Розіслався перед нами
І аж грає кольорами.
Кличу друзів до квіток:
«Пахне медом килимок!..»

ВІТАЄМО ВЕСНУ

Як ми дізнаємося, що прийшла весна?
Що загрожує первоцвітам?
Які зміни у природі відбуваються навесні?
Чому весняний день рік годує?
Чому яйце – символ Великодня?

І послухайте уважно:
Він сюрчить,
Гуде протяжно!..»
Отака в нас дивина.
Ось що виткала весна!

Олекса Палійчук

• Художник переплутав — на одному малюнку поєднав ознаки початку і закінчення весни. Знайди їх.

Чому вірш називається «Килимок»?

Які запахи і звуки приносить весна?

березень
квітень
травень

Зустрічаємо весну

- Як ти дізнаєшся, що прийшла весна? Як змінився твій одяг? Що відбувається з деревами?
- Порівняй тривалість світлового дня взимку і навесні.

Місяць	грудень	січень	лютий	березень	квітень	травень
Тривалість світлового дня, год.	8	8	10	12	14	15

Навесні світловий день довшає. Нагріваються земля, повітря, вода. Тане сніг. На деревах з'являється листя. Деякі дерева цвітуть. Прокидаються комахи. Повертаються з вирію птахи. У багатьох тварин з'являються дитинчата.

Шанс на життя

- Чи можеш ти особисто допомогти врятувати первоцвіти?

примула

крокус

білоцвіт весняний

Підсніжник проростає з цибулини. У ній є поживні речовини. Їх споживають паростки, поки не виросте міцне коріння.

Весняний день рік годує

Весна в селі — гаряча пора. Час садити городи і засівати поля. Гамір на подвір'ї від самого ранку. Тут кури й гуси, корови й кози. Щоб їх доглянути, треба багато праці. А на полях і фермах працює новітня техніка. Агронóмам, зоотéхнікам, інженéрам, тракторістам допомагають комп'ютери.

• Що роблять люди в селі навесні?

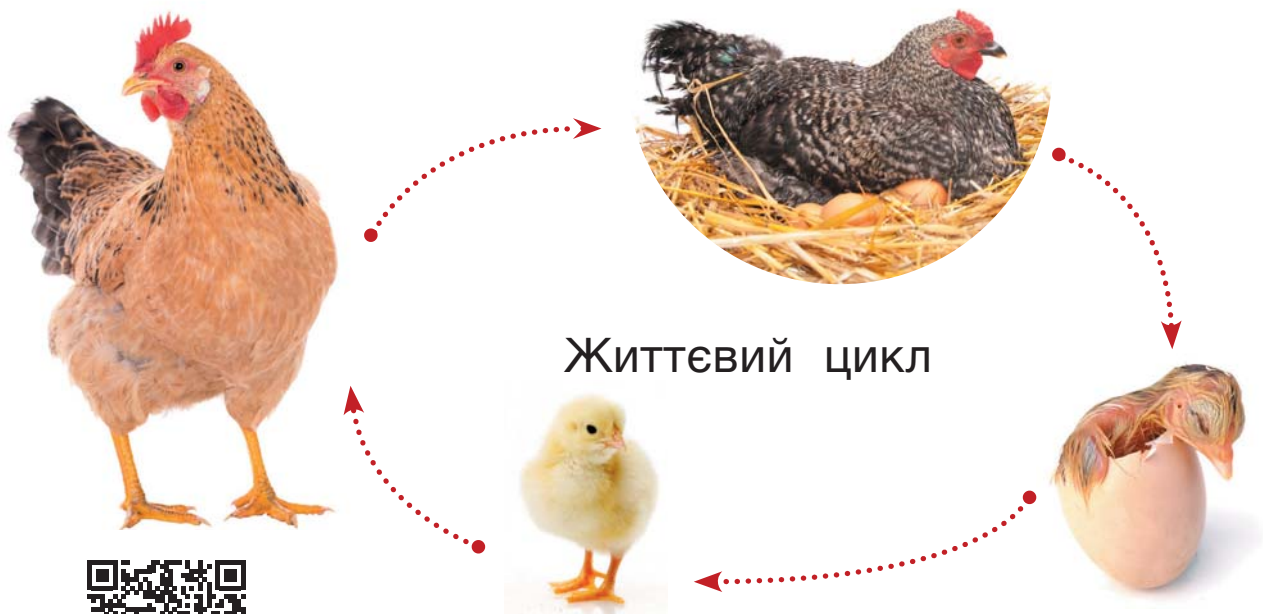
Знайди спільне і відмінне між зображеннями ліворуч і праворуч.

Чому весняний день рік годує?

Які тварини є на фотографіях? опиши одну з них.

Навіщо люди в селі тримають домашніх тварин?

Вилупилося!

Навесні з'являється на світ багато тварин. Серед них і курчата. Спочатку кури несуть яйця. А потім вони їх висиджують.

Коли курча готове вилупитися, воно пробиває свою шкаралупу. У нього на дзьобику є спеціальний дуже твердий горбочок. Згодом курча в яйці повертає голову і розколює шкаралупу по колу.

Вилупитися — це тяжка робота для курчати. Мокре і втомлене, воно лежати нерухомо кілька годин. Потім спробує стати на ніжки. Падатиме і вставатиме знову.

За кілька годин курча висохне, стане пухнастим і активним. Тепер воно йде вивчати світ і знайомитися зі своїми братами і сестрами. А часом найхоробріші брати й сестри навіть стукають дзьобиком по шкаралупі — допомагають тим, хто затримався.

- Що з прочитаного тобі було відомо? Що тебе здивувало? Розкажи за допомогою схеми про життєвий цикл птахів.

«Баранячі ріжки» —
символи благополуччя,
багатства.

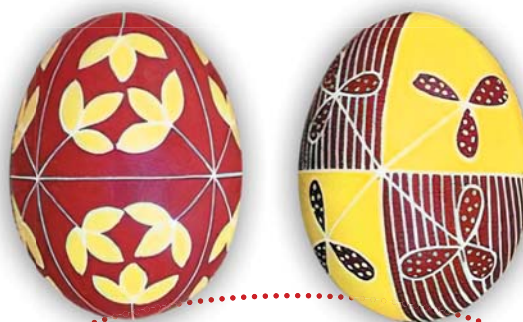
«Сосонка» —
символи молодості,
здоров'я, безсмертя.

«Ружа», «звізда»,
«сонце» — довголіття,
щастя, кохання.

«Барвінок» — оберіг
від злої сили.

Яйце — символ Великодня.
Воно позначає перемогу
життя над смертю, провіщає
весну, сонце, радість.

Писанки дарували най-
дорожчим людям.

- Намалюй писанку-вітання на папері. Використай традиційні символи або придумай свої. Розшифруй їх.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

1

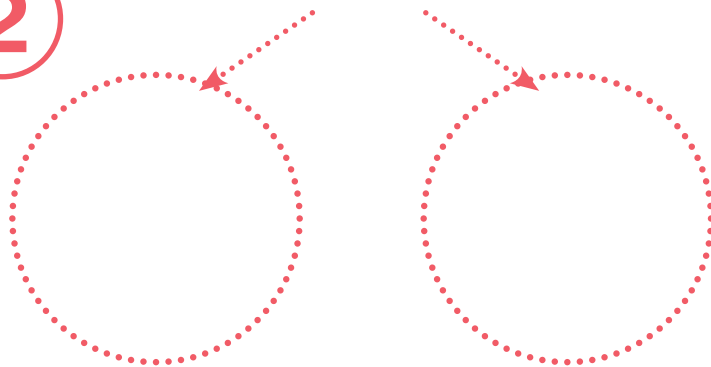

- За допомогою малюнка назви зміни в природі і в житті людей навесні. Поясни, чому вони відбуваються.

Я знаю, чому відбуваються зміни в природі навесні.

2

Весна в селі

- У парі доберіть два докази думки «Весняний день рік годує». Доповніть схему малюнками.

Я розумію, яке значення має робота в селі навесні.

3

- Про яке свято нагадують малюнки? Які українські народні символи тут зображено? Що доводить, що це свято – весняне?

Я знаю, які свята відзначають в Україні.

Зустрічаймо Великдень

Для роботи потрібні:
кольоровий папір,
картон, ножиці,
клей ПВА, пензлик,
серветки, шаблон.

1. За допомогою шаблону розміть заготовку.
2. Виріж заготовку по контуру.
3. За допомогою фігурного діркопробивача зроби елементи декору.
4. Приклей деталі на яйце.
5. Пробивачем зроби отвір у верхній частині виробу.
6. Просили стрічку та зав'яжи.

МИ ЗНАЄМО АБЕТКУ

абетка

Як заспівати, намалювати, зобразити, скласти абетку?

Співаємо і малюємо абетку

АБЕТКОВА ПІСЕНЬКА

Слова: Софія Андрухович

Музика: Володимир Лепешко

Абеткову пісеньку весело співать.
Абеткову пісеньку треба добре знать!

А, Бе, Ве — коник у траві живе,
Ге, Ге, Де, Е — мама донечку веде,
Є, Же, Зе — по стежині жук повзе,
И, І, Ї, Й — гріється на сонці змій.

Ка, еЛ, еМ — лисенячко під кущем,
еН, О, Пе — песик носиком сопе,
еР, еС, Те — в полі житечко росте,
У, еФ, Ха — я сміюся — ха-ха-ха!

Це, Ча, Ша — кіт в дорогу вируша,
Ща, Ю, Я — гарна пісенька моя.
Знак м'який Ь – помічник мовчазний.
Не мовчи, а абеточку учи!

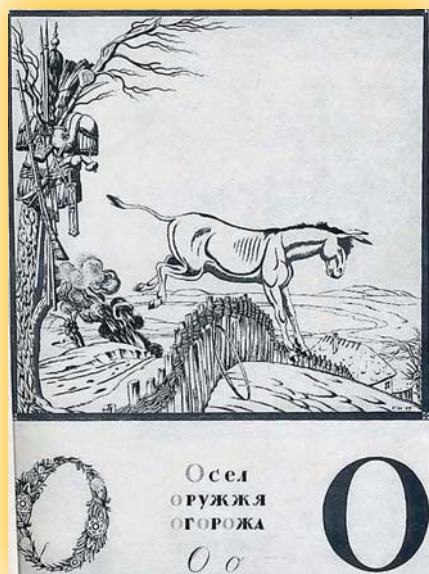
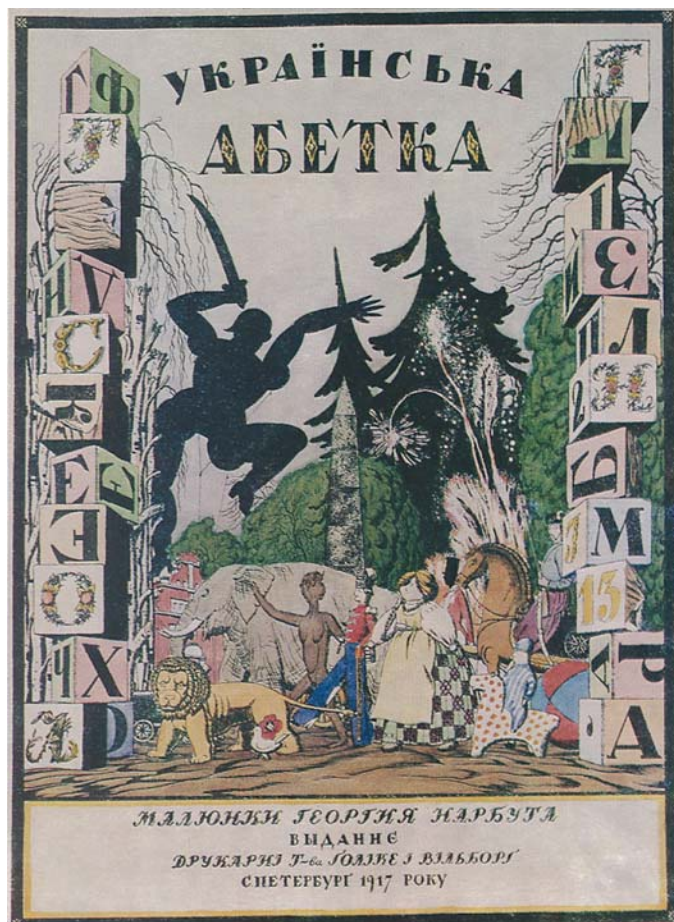

- Навчіться співати «Абеткову пісеньку».
Перевір, чи не порушено в пісні порядку букв у абетці.

Красива абетка

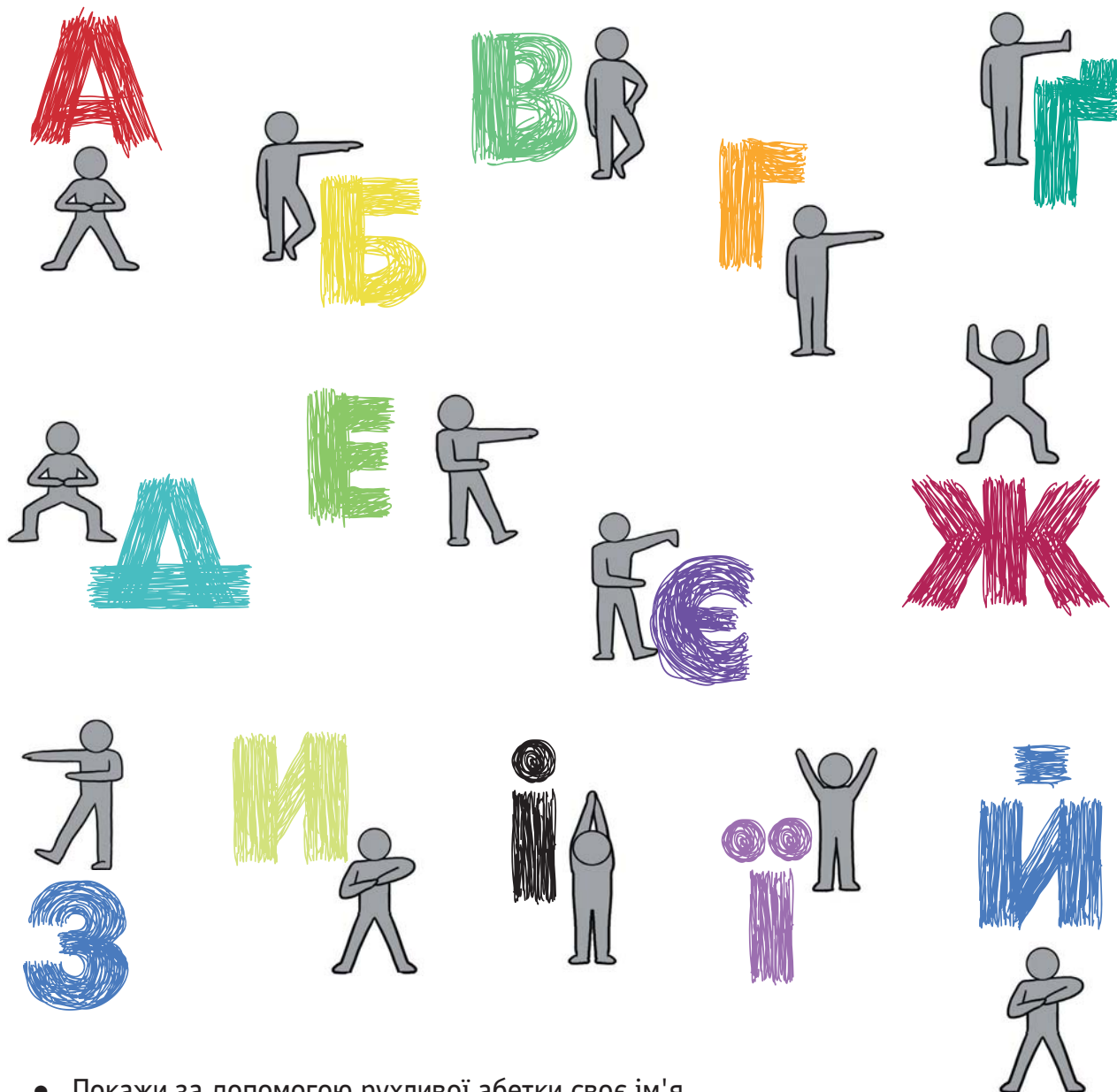
Цю абетку створив сто років тому український художник Георгій Нарбут. Він також був автором проєкту герба Української держави, перших українських державних паперових грошей і поштових марок.

- Розглянь сторінки абетки. Які слова тебе здивували? Поділіть із товаришами літери і складіть свою Красиву абетку.

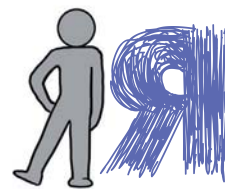
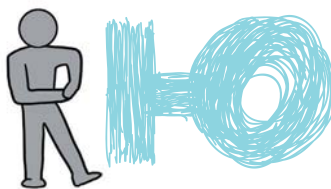
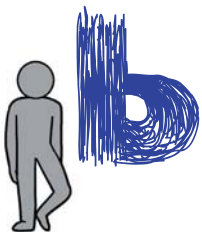
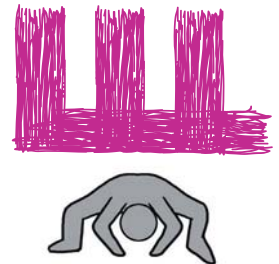
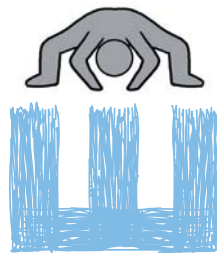
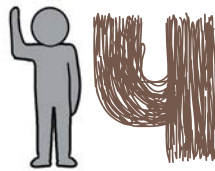
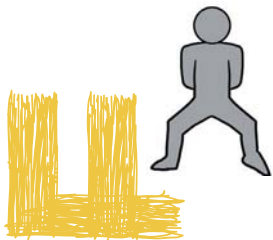
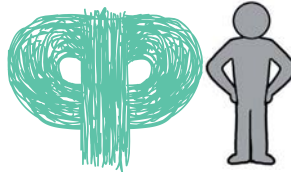
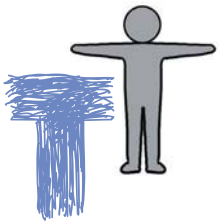
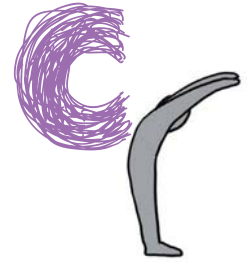
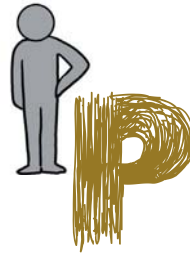
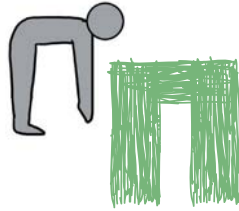
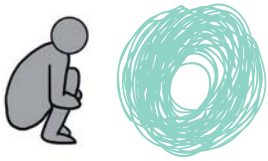
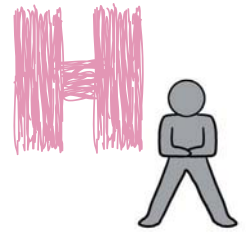
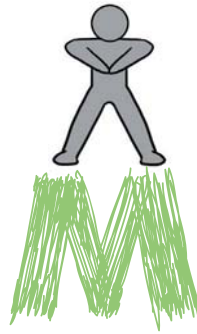
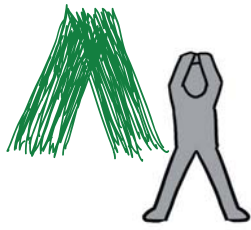
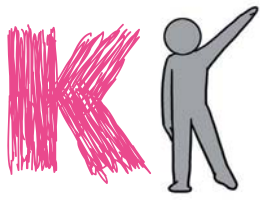
Зображаємо абетку

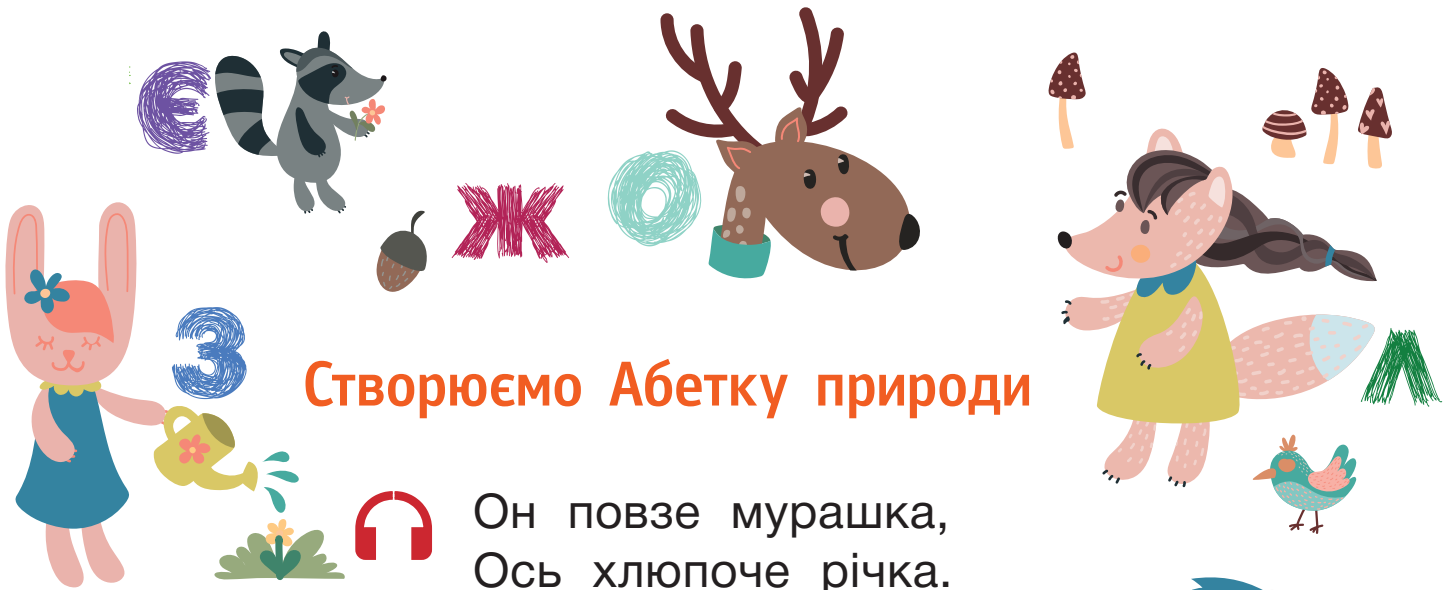
Рухлива абетка здоров'я*

- Покажи за допомогою рухливої абетки своє ім'я. Пригадайте, що потрібно, щоб бути здоровим. Створіть «Цілющу абетку»: у групах складіть список слів, що пов'язані зі здоровим способом життя. Потренуйтеся їх зображати. Покажіть свої слова іншим групам, щоб вони відгадали.

*Автори ідеї –
Людмила Романенко
і Олена Ващенко

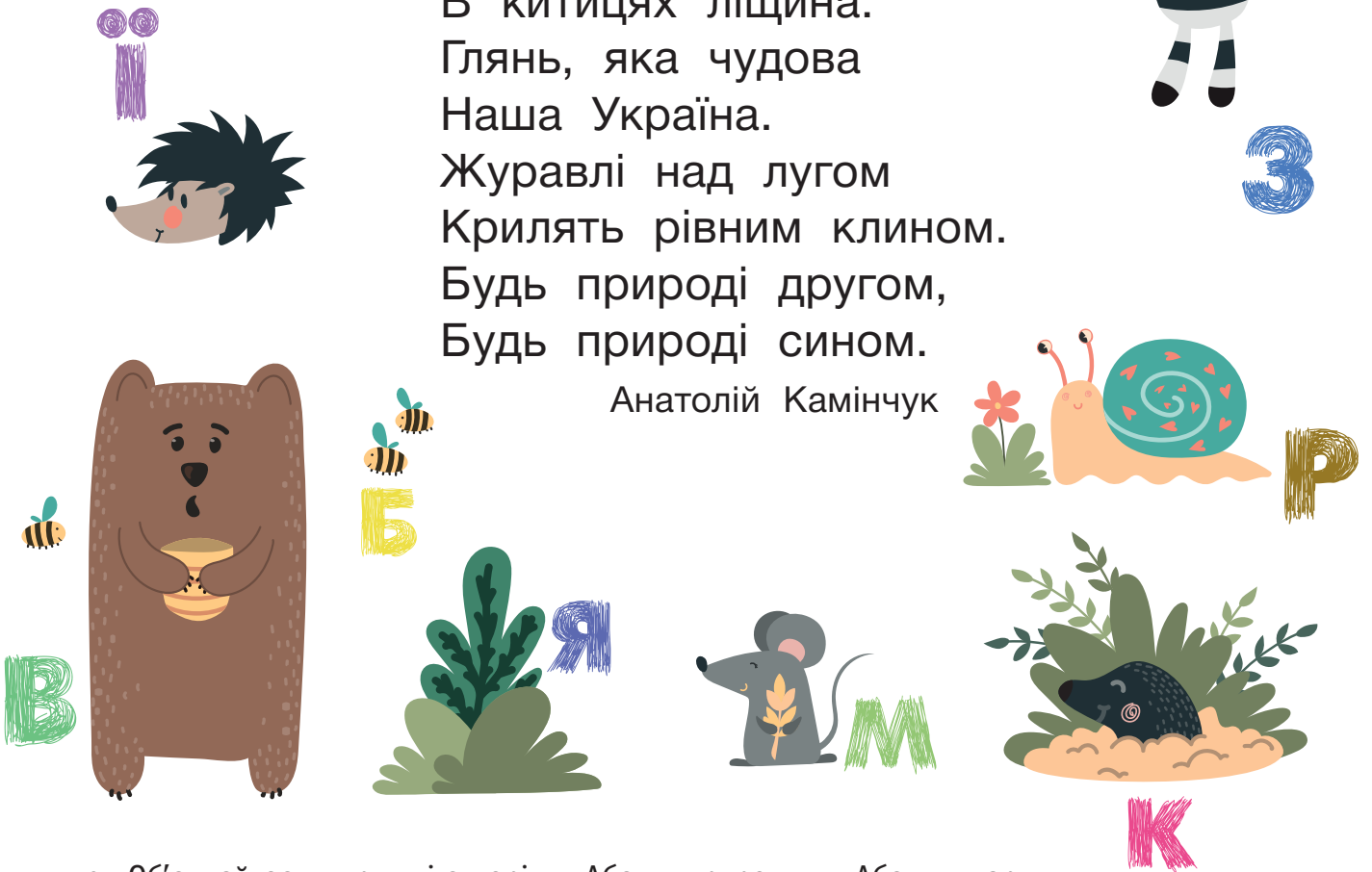

Створюємо Абетку природи

Он повзе мурашка,
 Ось хлюпоче річка.
 Не зривай ромашку,
 Не топчи травичку.
 В зелені діброва,
 В китицях ліщина.
 Глянь, яка чудова
 Наша Україна.
 Журавлі над лугом
 Крилять рівним клином.
 Будь природі другом,
 Будь природі сином.

Анатолій Камінчук

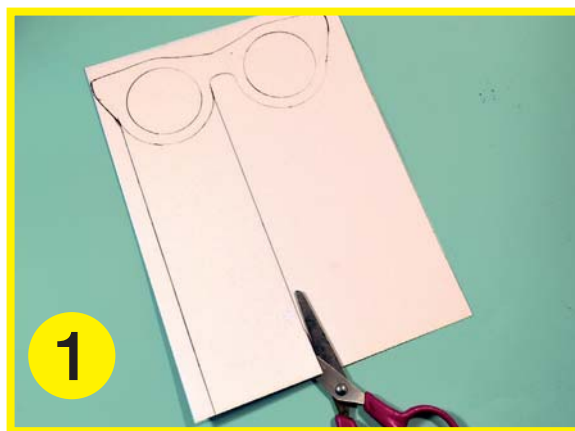
- Об'єднайтеся в групи і створіть «Абетку природи»: «Абетку тварин», «Абетку рослин» тощо – та підготуйте книжечки-розкладачки та цікаві розповіді.

Закладка. Аплікація

Для роботи потрібні:
кольоровий картон,
папір, ножиці, клей.

1. Виріж основу.
2. Обклей основу
кольоровим папером.
3. Виріж букви та
наклей на закладку.

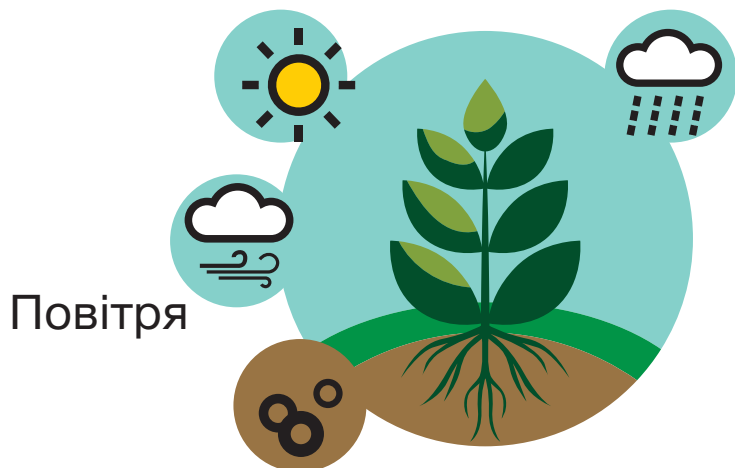
ЩО ПОТРІБНО ДЛЯ ЖИТТЯ

Як росте рослина? Як відрізняються основні потреби людини від потреб рослини і тварини? З чого складається ґрунт? Які зв'язки є у природі?

Як росте рослина. Що потрібно живій природі

Рослини не бігають, не стрибають, не літають. Але, як і тобі, рослині потрібна їжа, щоб рости. Вона сама виробляє собі їжу, а також вбирає з водою поживні речовини з ґрунту.

Сонце (світло і тепло)

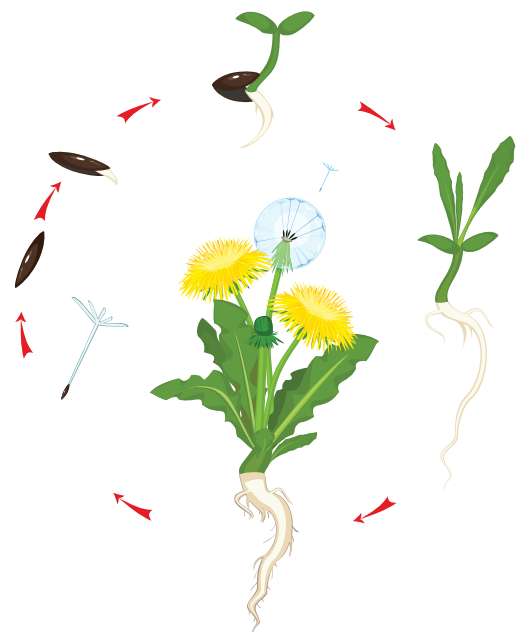

Повітря

Вода

Поживні речовини

рослини
тварини
ланцюг живлення
людина
ґрунт

Життєвий
цикл
кульбаби

- За допомогою схем розкажи:
а) що саме з неживої природи потрібно рослині для життя;
б) як росте кульбаба.

- Що виросте з цих насінин і плодів з насінням? З якої насінини, на твою думку, рослина виросте найшвидше? Як це перевірити? Збери свою колекцію насінин, опиши їх.

- Діти виконували дослід з насінням салату. Що вони хотіли дізнатися? Повторіть дослід у класі. Результати запишіть / замальуйте в таблиці.

Можете посіяти насіння салату, кропу, петрушки і зробити в класі «вітамінний» городик.

	№ 1	№ 2	№ 3
2 дні			
4 дні			
8 днів			

Що потрібно для життя і рослинам, і тваринам, і людям?

- Спочатку виконай завдання самостійно, а потім порівняй із результатами товаришів.

Для чого потрібен ґрунт

- Знайди рослини і тварин із фото на малюнку. Доведи, що їхнє життя пов'язане з ґрунтом. А як пов'язане з ґрунтом життя людини?

ромашка

ящірка

конюшина

мураха

горобець

косатець

черв'як дощовий

кріт

Ґрунт — це верхній пухкий родючий шар землі. У ньому є дрібне каміння і пісок, глина, рештки рослин і тварин, гриби.

- Подивись на ґрунт через лупу або в мікроскоп. Кинь грудку ґрунту в склянку з водою. Розімни ґрунт серветкою. Розкажи, що бачиш. Спробуй пояснити.

Природі потрібні всі

У природі ні рослини, ні тварини не можуть жити самі по собі. Вони тісно пов'язані з іншими тваринами і рослинами. Є тварини, які їдять тільки рослини. Їх називають рослиноїдними. А тварини-хижаки їдять інших тварин.

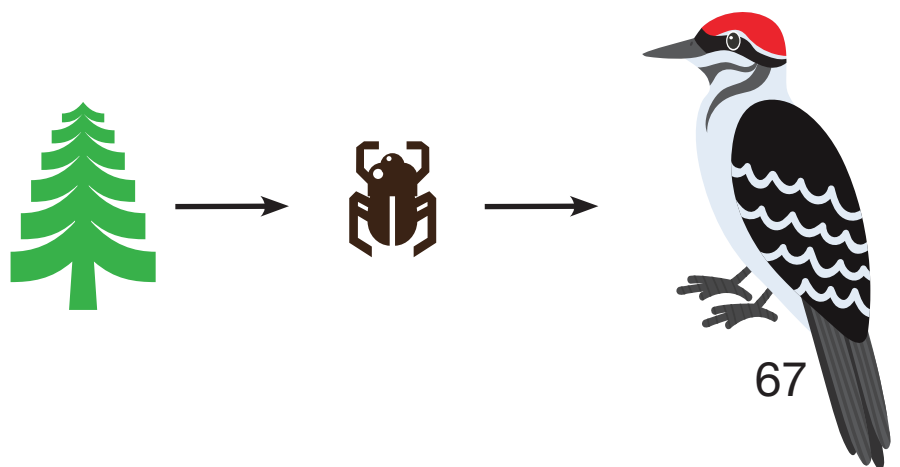

• Розкажи за допомогою схеми вгорі про зв'язки у природі.

Чому під номером один – трава, а не яструб?

Як ти гадаєш, чи потрібні природі хижаки?

Чи може хижак стати жертвою?

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

1

- Розкажи про життєвий цикл дуба. Що йому потрібно для життя?

Я вмію складати розповідь за схемою.
Я знаю, що потрібно рослині для життя.

2

- Опиши одне з досліджень ґрунту. Розкажи, що робили і які отримали результати.

Я можу розповісти, як дослідити склад ґрунту.

3

- Склади два ланцюги живлення.

Я вмію складати ланцюги живлення.

Травничок-боровичок

Для роботи потрібні: ґрунт, насіння, вода, одноразові ложка та стаканчик, який можна задекорувати, зробити аплікацію.

1. Насип половину стаканчика ґрунту.

2. Висій насіння.

3. Полий. Краще це робити зрошувачем для квітів.

4. Засип насіння сантиметровим шаром ґрунту та ще раз полий. Періодично ґрунт потрібно поливати.

5. Через кілька днів у боровичка з'явиться «зачіска», яку можна стригти.

ЯК МИ ОТРИМУЄМО ІНФОРМАЦІЮ

Як ми отримуємо інформацію?
Як ми дізнаємося про минуле?
Де шукати відповіді на запитання?
Для чого потрібні бібліотеки?

джерело
інформації
минуле
бібліотека

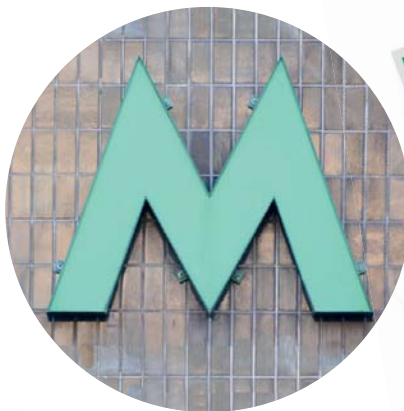
Вчуся отримувати інформацію

• Як люди отримують інформацію?

Якими джерелами інформації ти користуєшся?

Чим можна доповнити ілюстрацію?

За допомогою яких органів чуття ти отримуєш інформацію з різних джерел?

Щоб розвиватися, рухатися далі, творити, треба знати, що було до нас, у минулому.

Ти маєш знати історію свого роду, свого міста чи села, своєї Батьківщини — України, історію людства.

- Що таке минуле? За допомогою ілюстрацій розкажи, що допомагає людям вивчати минуле. А як ще можна дізнатися про минуле? Які речі в тебе вдома розповідають про минуле твоєї сім'ї?

Де шукати відповідь

Запитання: За скільки часу промінь світла від Сонця досягає Землі?

200 років тому

Мабуть,
учений
знає.

100 років тому

Бібліотека

Освічений
дорослий
знає.

Сьогодні

Бібліотека

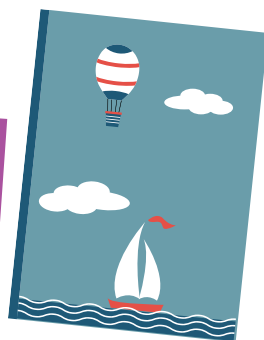
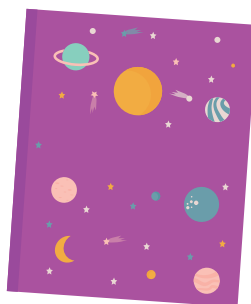
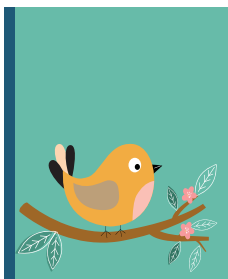
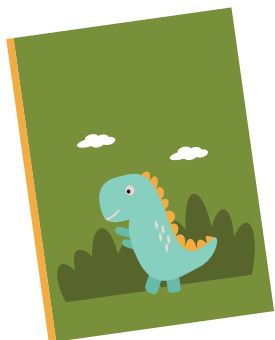
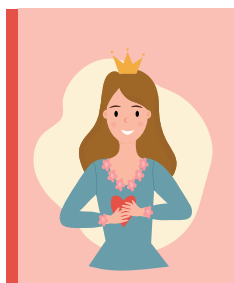
Спитаю в
дорослого.

Промінь світла від Сонця досягає Землі за 8 хв.

- За допомогою інфографіки розкажи про пошук відповіді на запитання в різні часи.
- Тобі треба дізнатися, яка довжина річки Дніпро. Як ти шукатимеш відповідь?
- Уяви, що ти живеш 200 років тому. Ти хочеш дізнатися, як готувати вареники. Що ти робитимеш? Придумайте в парах запитання, які не могли б поставити 200 років тому.

Навіщо ходять у бібліотеку

Як я поведжуся в бібліотеці

Я говорю тихо.

Я повертаю книжки вчасно.

Я дбайливо ставлюся до книжок.

Я не їм і не п'ю в бібліотеці.

Я ставлю книжки на місце.

- Про що можуть розповідати книжки з такими обкладинками? Придумай їм назви. На що ти звертаєш увагу, коли вибираєш книжки в бібліотеці?

- Перевір, чи дотримуєшся ти правил поведінки в бібліотеці.

- Розкажи про свою бібліотеку. Навіщо люди ходять у бібліотеку?

Поділися думками про недавно прочитану книжку.

- Досліди шкільну або іншу дитячу бібліотеку. Спробуй знайти такі книжки: про тварин, про космос, комікс, енциклопедію.

Це найбільша в Україні бібліотека — імені Володимира Вернадського. Вона розташована в Києві.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

1

- Назви зображені джерела інформації. Про що вони повідомляють чи що з них можна дізнатися? Що означає червоний колір на кожному зображенні?

Я вмію отримувати інформацію з різних джерел.

2

1. Які матеріали для виготовлення виробу треба принести на урок «Я досліджую світ»?
2. Хто такий Микола Леонтович?
3. Як у Києві дістатися із залізничного вокзалу до Музею води?

- Поясни, де ти шукатимеш відповіді на ці запитання. Запропонуй кілька варіантів.

Я можу вибрати потрібне джерело інформації.

3

- Чи дотримуються діти правил поведінки в бібліотеці?

Я вмію правильно поводитися в бібліотеці.

Виготовлення кишенькової книжечки

Для роботи потрібні: аркуш А4, ножиці, фломастери або олівці, клей ПВА, пензлик, серветки, канцелярський пробивач.

Я ПОКУПЕЦЬ

Що і де можна купити?
Чим відрізняються потреби від бажань?
Що можна купити за гроші?
Хто і що продає? Що таке доходи і витрати?

доходи і витрати
потреби і бажання
товари і послуги
гроші

Про потреби і бажання

- Розглянь план магазину.
Що продають у кожному відділі?
Уяви, що тобі потрібно купити хліба і фруктів у цьому магазині.
Опиши свої дії. Використовуй слова: спочатку, потім, далі, праворуч, ліворуч та ін.

Як зробити вибір

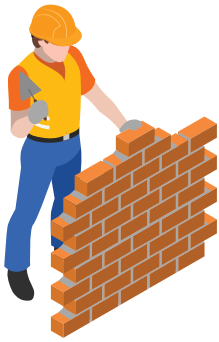
Юля і Борис пішли до магазину. Мама попросила купити хліба, молока й олії. Решту дозволила потратити, як вони забажають. Бажань було багато — грошей мало. Брат і сестра радилися, що вибрати. Можна купити зараз по тістечку. А можна докласти решту до грошей, які подарували їм на день народження. І потім швидше купити роликові ковзани.

- Чи можеш ти щось порадити Юлі та Борису? Уяви, що у вашій сім'ї ти вирішуєш, як витратити гроші. Розглянь малюнки на сторінці і розкажи, що потрібно купити в першу чергу, що потім, від чого можна відмовитися.

Бажання — це те, що ми хочемо мати. Мати їжу, одяг, житло — це теж бажання. Але це найголовніші бажання. Їх називають потребами.

Потреба — це те, без чого ми не зможемо жити.

Хто і що продає?

Товар — це предмет, який виростили або зробили люди. Його можна продати і купити.

Послуга — це дія. Це робота одних людей для інших. Її теж можна продати і купити.

- Хто із зображених людей продає товар, а хто надає послуги?

Чи доводилося тобі купувати послуги? Які?

Чому товари і послуги важливі?

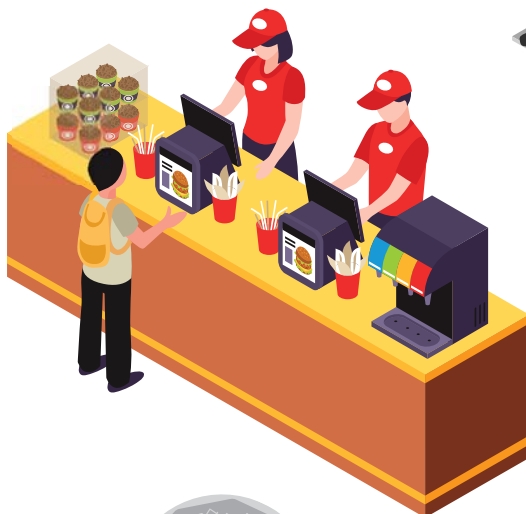
- Для чого потрібні гроші? →

Які бувають гроші (розглянь фото)?

Що трапиться, якщо раптом зникнуть гроші?

Що із зображеного на схемі можна купити за гроші, а що — ні?

Чи знаєш ти, скільки коштує буханець хліба, зошит, квиток у кіно тощо?

небо
море

повага

дружба

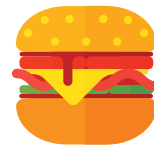

освіта

розваги

меблі

їжа

Гроші — це те, що люди отримують за свою роботу. За гроші можна купити товари і послуги.

музей

Доходи і витрати

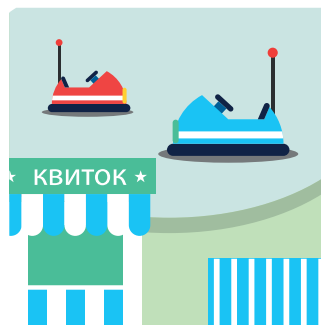
Доходи сім'ї — це гроші, які отримують члени сім'ї.

- Заробітна плата
- Стипендія
- Пенсія

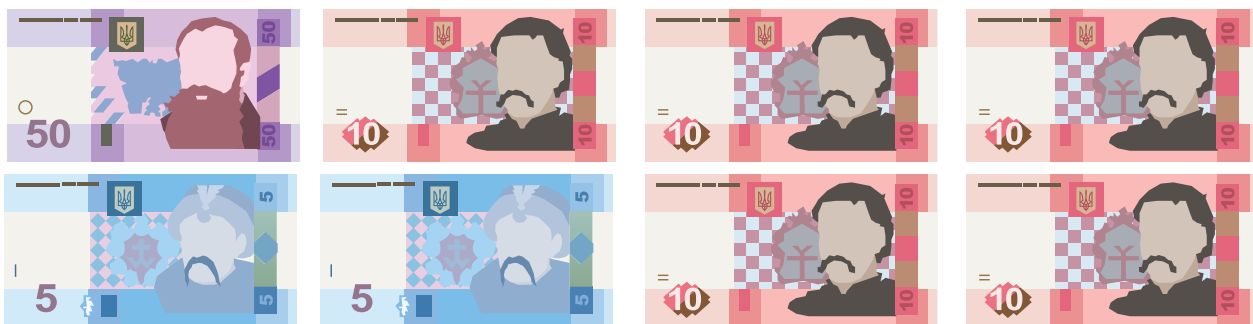

- Припусти, хто і який дохід приносить у сім'ю. Скільки членів родини не приносять доходів у сім'ю?

Витрати сім'ї — це гроші, які сім'я платить за товари і послуги.

- За допомогою малюнків розкажи про витрати сім'ї. Поміркуй, які ще витрати бувають. Поцікався в батьків, на що витрачається найбільше грошей у твоїй сім'ї.

- Уяви, що ти ідеш у кінотеатр. Тобі дали стільки грошей (див. вище). Як ти їх можеш витратити з огляду на такі ціни:

КВИТОК
на проїзд в
АВТОБУСІ
15 грн

КВИТОК
КІНО
Ряд 5
Місце 16
50 грн

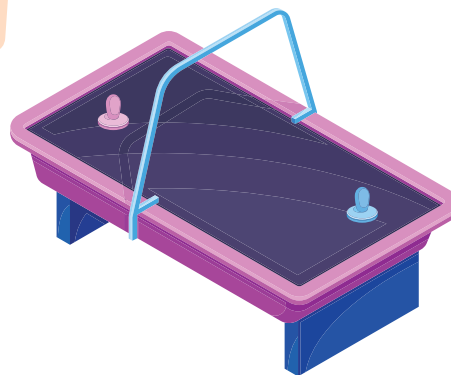

40 грн

20 грн

10 грн

Як поводитися з грошима

Я не розповідаю іншим, скільки грошей має моя сім'я.

Я одразу рахую решту, яку дали в магазині.

Я тримаю кишенькові гроші у внутрішній кишені.

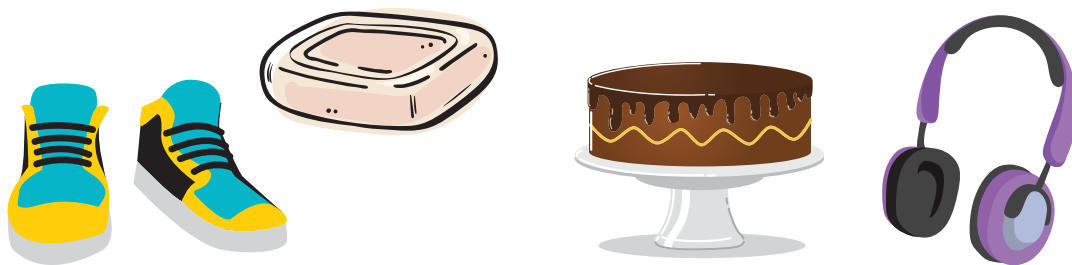
Я не розповідаю стороннім, скільки в мене кишенькових грошей.

Я раджуся з батьками, якщо хочу дати гроші на доброчинність.

- Перевір, чи дотримуєшся ти цих правил.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

1

- Які товари не продають у продуктових магазинах?
Що із зображеного є потребою, а що – бажанням?

Я можу пояснити, що таке потреби і бажання.

2

Учениця 1-го класу приїхала до школи на автобусі. У неї було 4 уроки. На перерві вона купила пиріжок і компот. Після уроків мама повела дівчинку в перукарню. А потім вони замовили піцу на вечерю.

- Які товари і послуги отримала дівчинка та її мама?
Чи за всі послуги вони платили гроші?

Я розрізняю товари і послуги.

3

До доходів належать:

- а) зарплата
- б) плата за проїзд
- в) пенсія

До витрат належать:

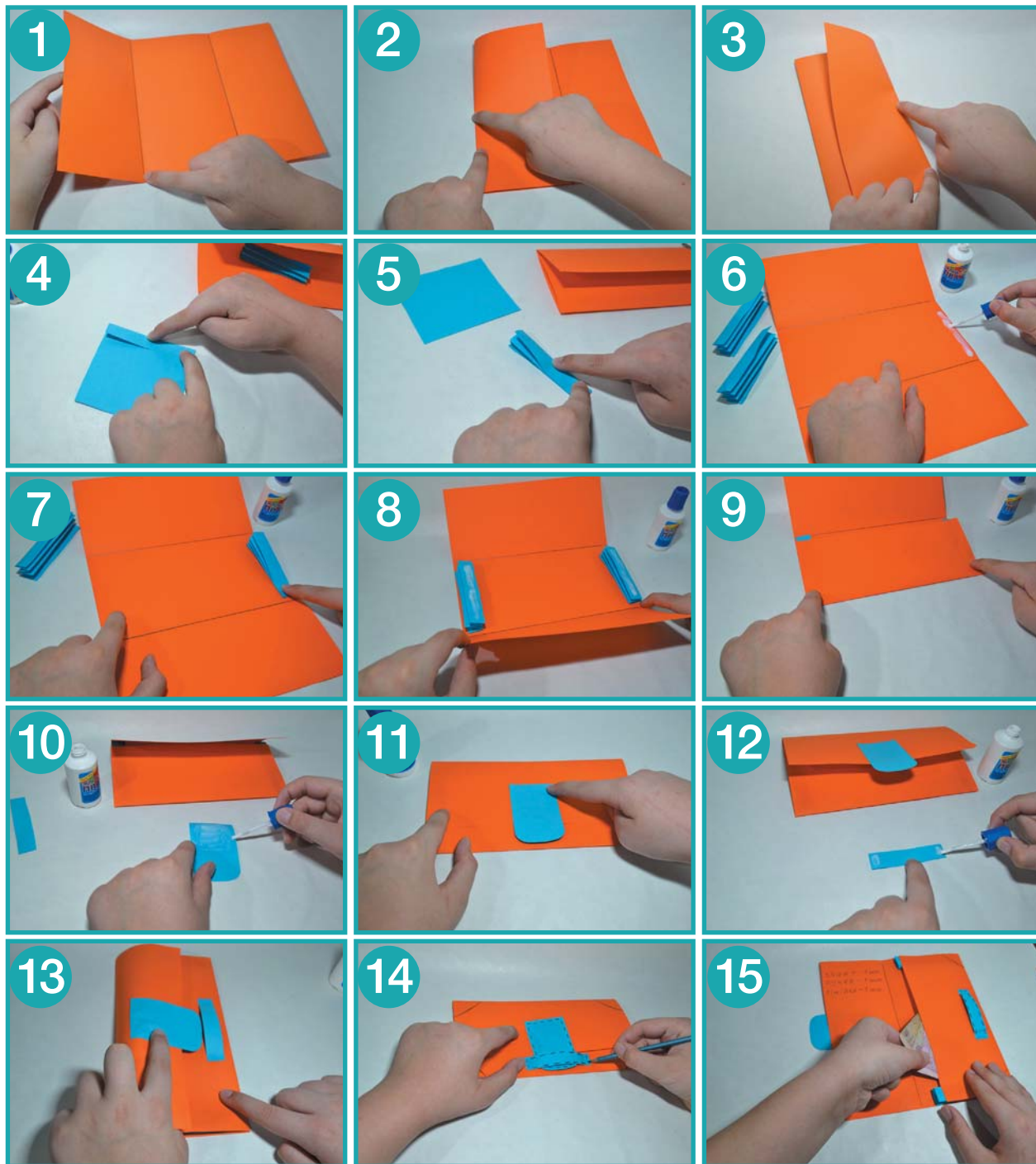
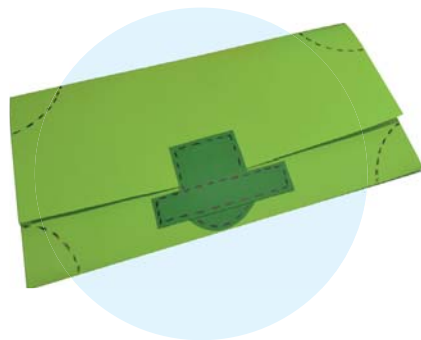
- а) плата за обід у їдальні
- б) гроші – подарунок на день народження
- в) передплата журналу

- Вибери відповіді, які ти вважаєш правильними.

Я можу визначити, що є доходами, а що – витратами.

Гаманець-нотатник

Для роботи потрібні: кольоровий папір (два кольори), ножиці, клей ПВА.

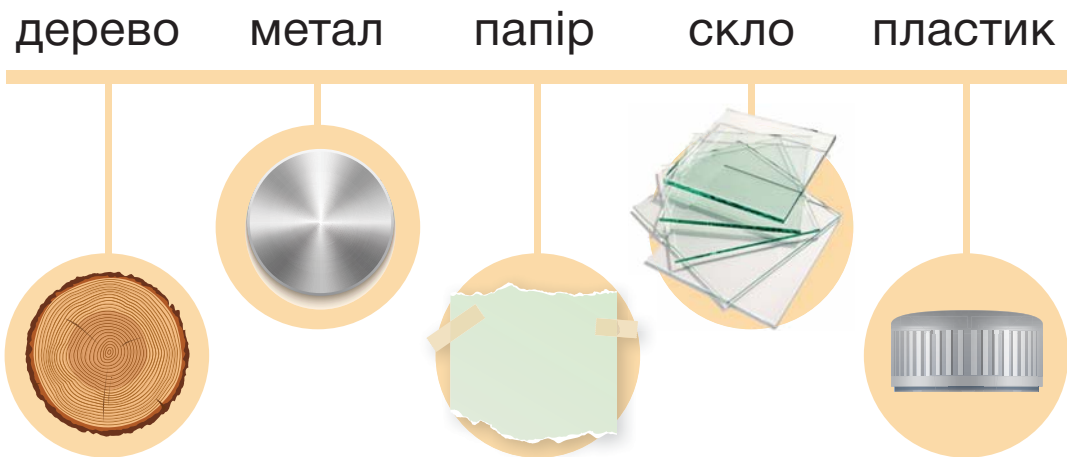

матеріали
прості механізми
властивості
матеріалів

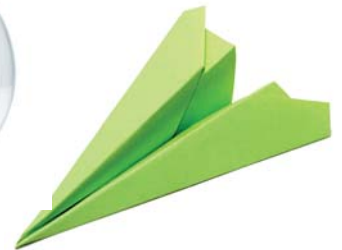
З ЧОГО І ДЛЯ ЧОГО ЦЕ ЗРОБЛЕНО

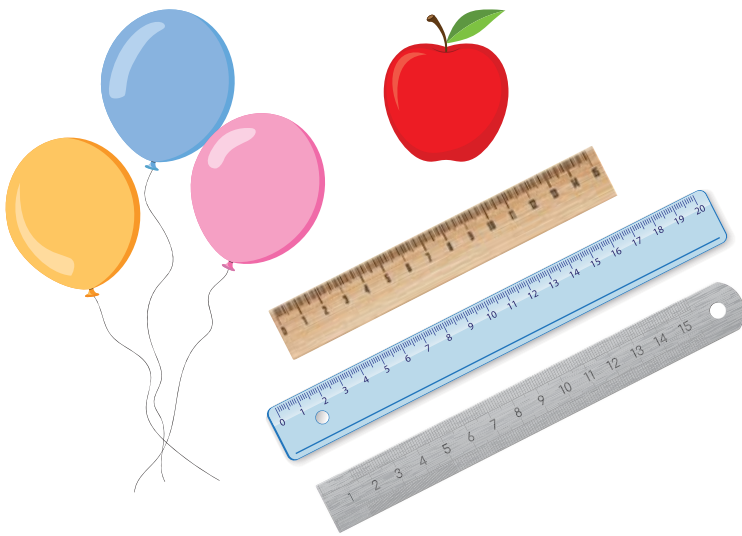
Які матеріали використовує людина?
Які властивості вони мають?
Для чого людині машини?
Яку роботу вони виконують?

З чого це зроблено

- Розкажи за схемою, з яких матеріалів людина виготовляє різні речі. Які матеріали є в природі, а які рукотворні (штучні)?
- Поясни, з чого виготовлені зображені речі. Що виготовлено з матеріалу, якого немає в схемі? Обговоріть у парі, чому чоботи не роблять із заліза, а акваріум – з паперу.
- Добери із предметів у класі по два приклади до кожного матеріалу схеми.

- Уяви, що ти торкаєшся цих предметів. Опиши свої відчуття.
- Спробуй відгадати предмети в мішку, який принесе вчитель. З чого, на твою думку, зроблений предмет? Опиши, який цей предмет на дотик.

Досліджуємо властивості паперу

По 4 шт. кожного

- Попрацюйте в парах або групах. Спробуйте: розрізати, розірвати, зім'яти, намочити по шматочку кожного виду паперу. Зробіть висновок: які властивості мають різні види паперу; для чого використовують кожен вид паперу.

Навіщо людині машини й інструменти

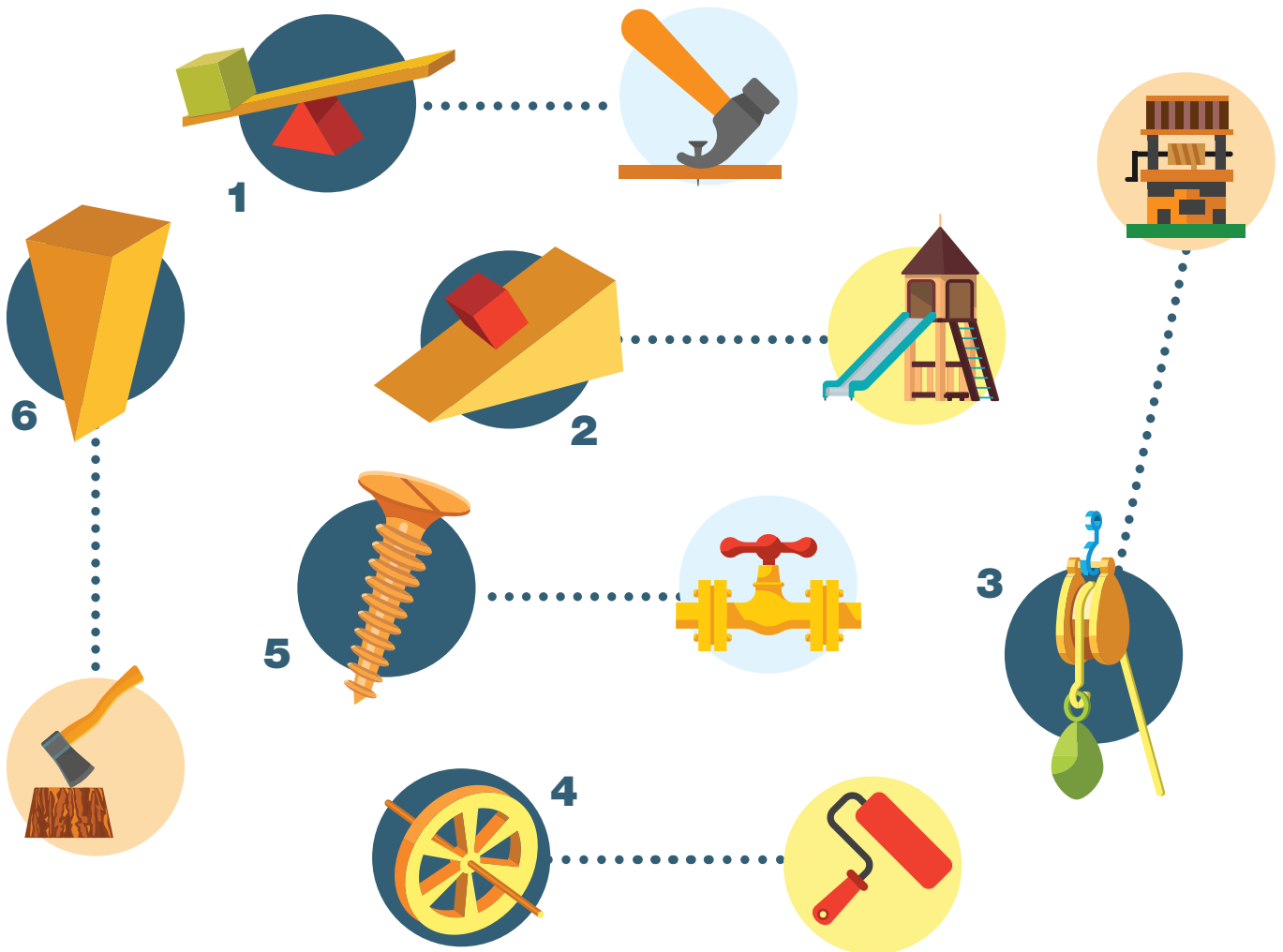
- Назви зображені предмети. Яку роботу вони допомагають виконувати? Які з них не мають рухомих частин? Які мають кілька? У яких багато рухомих частин? Будова якого предмета, на твою думку, найпростіша, а якого — найскладніша?

Усі складні машини виготовлені з простих механізмів. Скейтборди і велосипеди, підйомні та водогінні крани, двері, сходи і ще безліч речей — це **6 простих механізмів або їх поєднання.**

- Ознайомся з простими механізмами на малюнках. Це природні об'єкти чи рукотворні? Назви, що зображено на малюнках. Для чого ці предмети? Які прості механізми є у твоєму класі, вдома?

Прості механізми

- 1** Важіль **2** Похила площина **3** Блок
4 Колесо і вісь **5** Гвинт **6** Клин

Як нам допомагають прості механізми

Працюйте під наглядом дорослих!

Об'єднайтеся в групи і виконайте досліді.

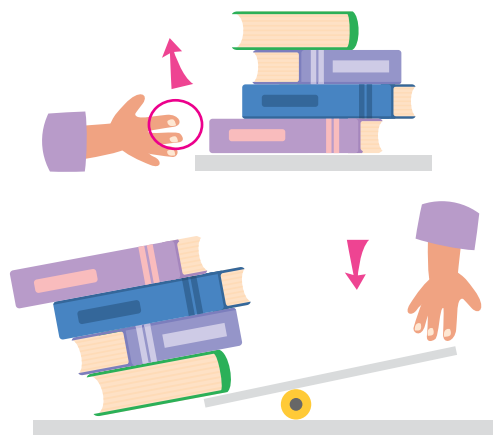
Група 1

Розділіть яблуко на дві частини **А.** руками; **Б.** за допомогою пластикового ножа. Розділіть шматок картону на дві однакові частини **А.** руками; **Б.** ножицями.

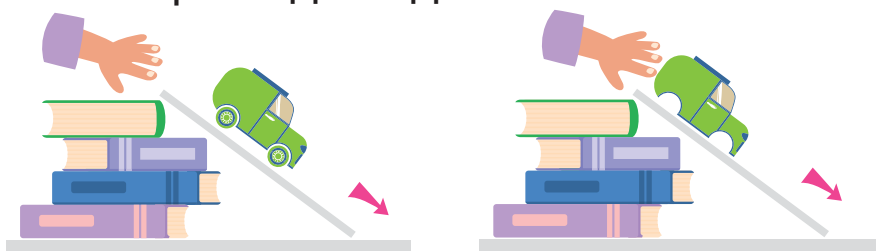
Група 2

Підніміть стос книжок **А.** двома руками; **Б.** двома пальцями однієї руки; **В.** за допомогою важеля (наприклад, лінійка + олівець), на який тиснете двома пальцями однієї руки.

Група 3

Зробіть похилу площину. **А.** Спустіть із неї іграшкову машинку на колесах. **Б.** Спустіть із неї іграшкову машинку без коліс. **В.** Збільште стос книжок і повторіть дослід.

Група 4

Обв'яжіть важкий предмет мотузкою. Підніміть його точно вгору **А.** руками за мотузку; **Б.** за допомогою блока (перекиньте мотузку, наприклад, через двері).

Група 5

Наповніть дві пластикові пляшки водою по вінця. Одну закрутіть кришкою, а другу заткніть заглушкою з паперу. Вийдіть на майданчик і киньте згори пляшки.

Попередньо подумайте, як це зробити безпечно!

Презентуйте результати дослідження. Розкажіть: що робили; що спостерігали. Зробіть висновок. Спробуйте пояснити результати.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

1

- Розділи предмети на дві групи. Як ти розрізняєш різні матеріали?

Я можу посортувати предмети відповідно до матеріалів, із яких вони зроблені.

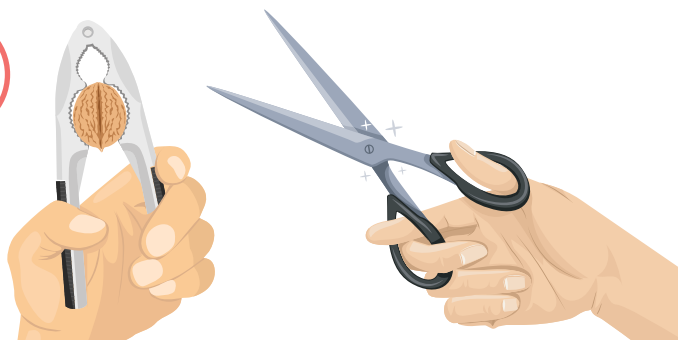
2

- Уяви, що ти бачиш і торкаєшся цих предметів. Опиши свої відчуття.

Я можу описати властивості матеріалів.

3

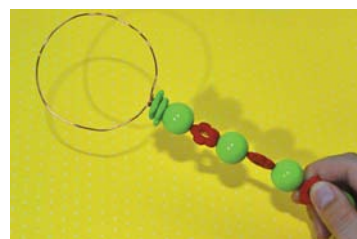
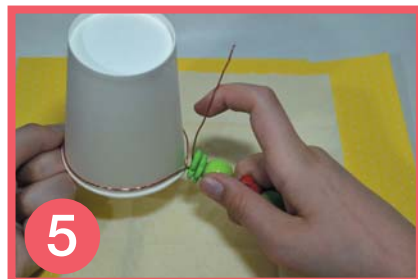
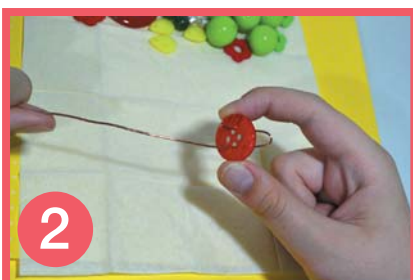
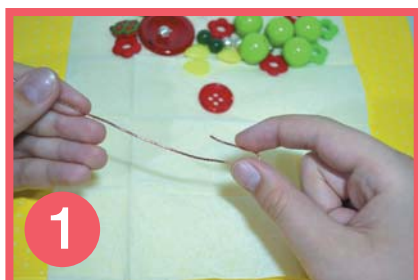

- Порівняй ножиці і горіхокол (для чого і з чого зроблені, з яких частин складаються, як працюють). За допомогою малюнків на с. 87 спробуй визначити, якими простими механізмами вони є.

Я можу порівняти різні інструменти.

Паличка «Весела булька»

Для роботи потрібні: мідний дріт 50 см, різнокольорові намистини, одноразовий стаканчик.

Розчин для мильних бульбашок:

400 мл води; 100 мл засобу для миття посуду (краще без барвників і ароматизаторів); 4 чайні ложки цукру.

Додайте у воду засіб для миття посуду та цукор. Добре перемішайте. Влаштуйте змагання, хто надує найбільшу бульбашку.

винахід
винахідник
відкриття

ВИНАХОДИ ЛЮДСТВА

Що таке винахід і відкриття? Що потрібно, щоб стати винахідником? Найголовніші винаходи людства.

Як винаходи впливають на життя людей?

Як людина вчиться у природи?

Винахід — це створення чогось такого, чого раніше не існувало.

Відкриття — це виявлення того, що вже існувало. Просто про нього ще не знали.

ВОГОНЬ

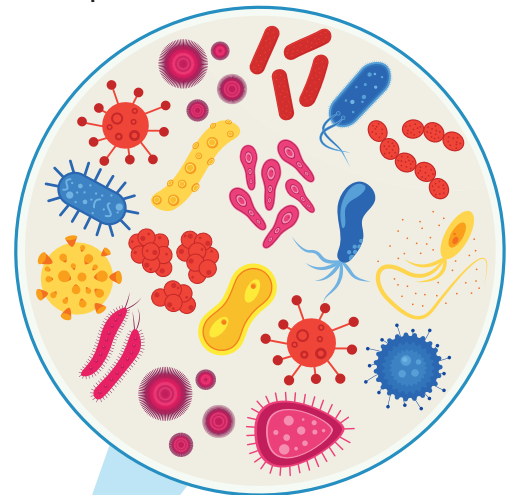
сірник

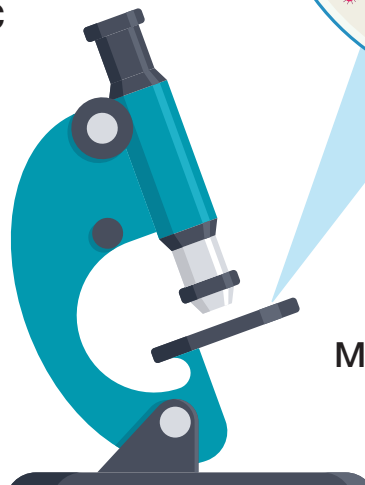
КОМПАС

Земля — куля

мікроби

мікроскоп

- Що із зображеного є винаходом, а що — відкриттям? Доведи свою думку. Яка користь людям від цих винаходів і відкриттів? Знайди у своєму класі приклади винаходів.

Винаходи і відкриття

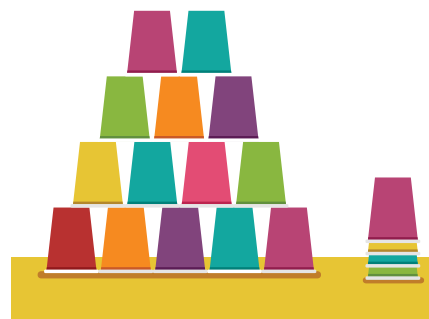

Винаходи.
За Бартом Муяртом

- Чому, на твою думку, братам не вдалося нічого винайти? А чому оповідач почувався щасливим? Що потрібно, щоб стати винахідником?

Завдання 1. Створи якомога вищу вежу з пластикових стаканчиків. Вежа має просто-яти не менше ніж 1 хвилину.

Приготуй: 20 маленьких пластикових стаканчиків, лінійку, аркуш паперу, простий олівець.

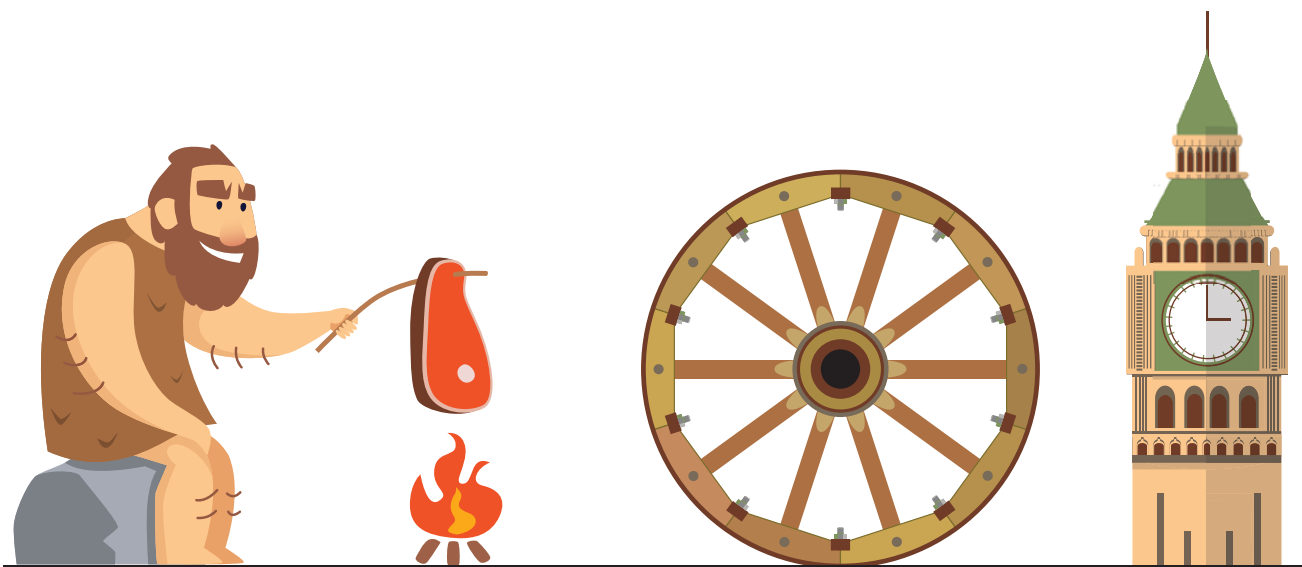

Завдання 2. Зроби «сито» для монет, на якому б після просіювання залишалися лише монети по 5 грн.

Приготуй: монети 1 грн, 2 грн, 5 грн, картонну кришку (як-от від коробки для взуття), ножиці, лінійку, аркуш паперу.

ПЛАН

1. Що ти знаєш? Що потрібно знати, щоб виконати завдання?
2. Які ідеї ти маєш?
3. Намалюй модель виконання завдання.
4. Працюй за моделлю.
5. Проаналізуй свою роботу. Чи все вийшло? Що можна було зробити краще?

Винахідники і винаходи

Винахідник — це людина, яка придумала якусь нову річ. Або новий спосіб щось робити. Також він поліпшує, удосконалює те, що вже є.

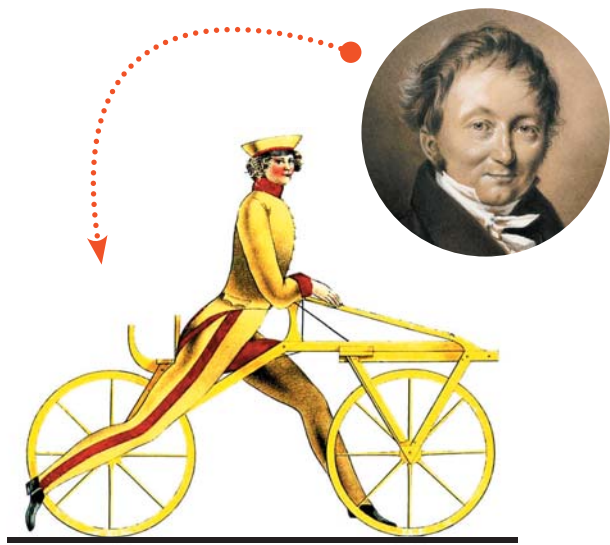
Винахід — це розум і праця багатьох людей. Проте пам'ятають часто тільки когось одного. А часом — нікого.

У всіх винахідників є спільні риси. Їх усе цікавить. Вони люблять учитися. Вони мають ідеї, як зробити життя кращим.

ПЛАН

- 1** Назва винаходу. **2** Ім'я винахідника.
- 3** Як винахід змінив життя людей.

- Який із зображених винаходів найдавніший? Чи знаємо ми його автора? Розкажи про зображені винаходи за планом. З'ясуй з допомогою батьків, якими винаходами твоя сім'я користується вдома — у вітальні, на кухні, у ванній, у гаражі, на городі. Про один винахід напиши за планом.

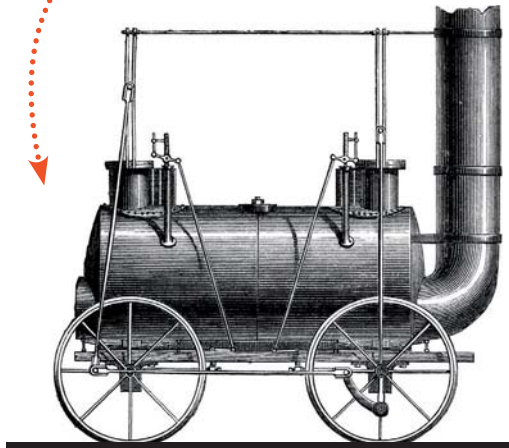

● Карл фон Дрез

дрезина (самокат)

● Річард Тревітік

паротяг

Томас Едісон

лампочка

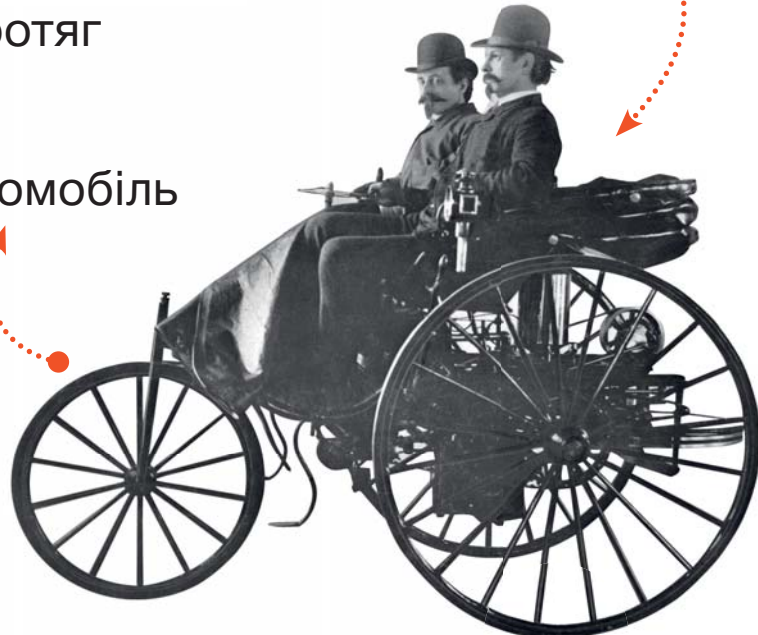
● Йоганн Гутенберг

друкарський верстат

● Карл Бенц

автомобіль

alfavit

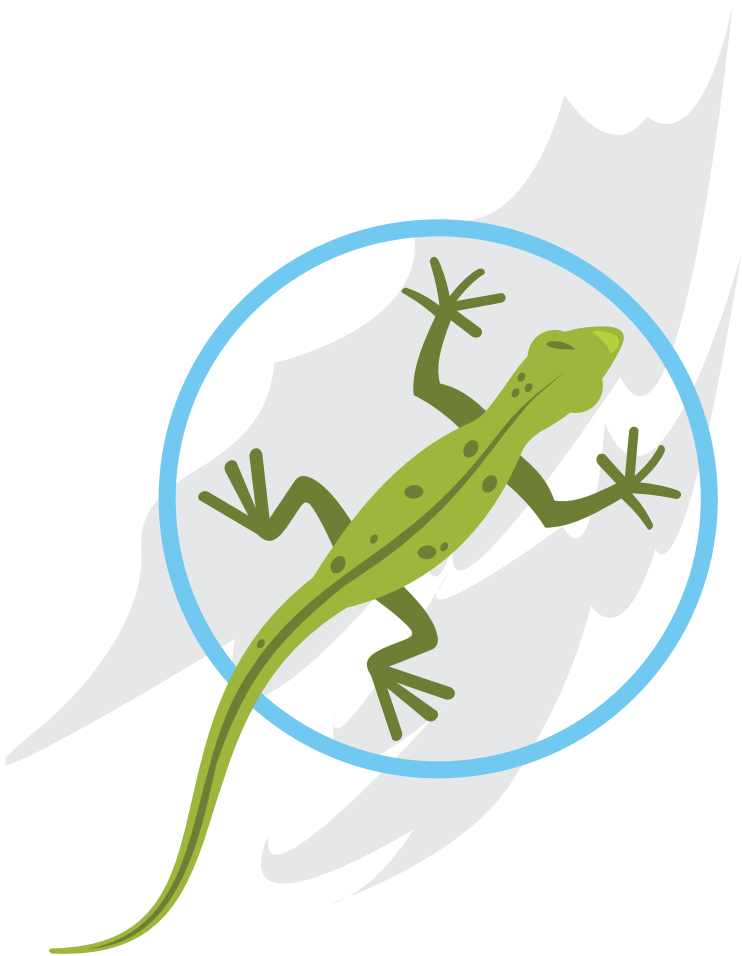
цифри

Вчися у природи

Хочеш стати винахідником?

СПОСТЕРІГАЙ за природою!
У неї купа ідей.

Хочеш видиратися на стрімкі скелі?

Ящірки вміють. У них дуже чіпкі лапки.
КОПІЮЙ.

Хочеш літати?

Пташки вміють.
ДОСЛІДЖУЙ.

- Назви тварин на ілюстраціях.
Що ти про них знаєш, чим вони особливі?
Яка твоя улюблена тварина?
Чого в неї можна повчитися?
Подумай, які проблеми є навколо.
Що і як можна поліпшити?
Запропонуй свої ідеї.
Намалюй і розкажи.

Хочеш стати невидимим?

Тварини вміють. Вони зливаються з довкіллям. **ЗРОБИ** щось схоже.

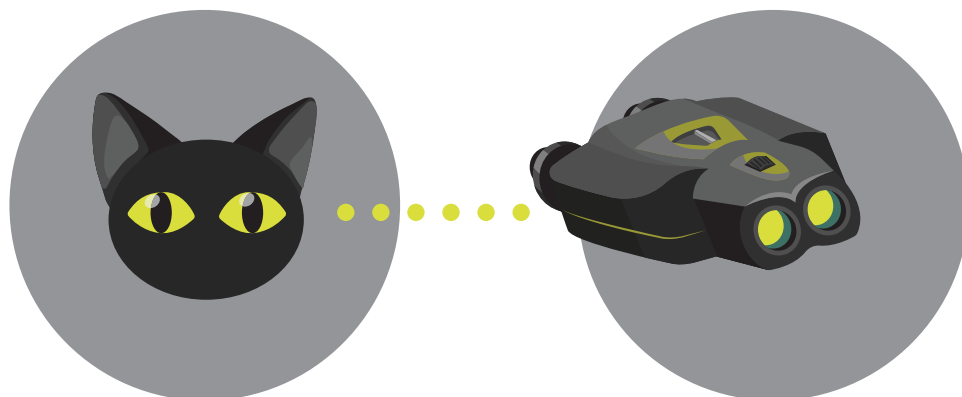
Хочеш стати крутим плавцем?

Жаба й тюлень уміють.
УЧИСЯ В НИХ.

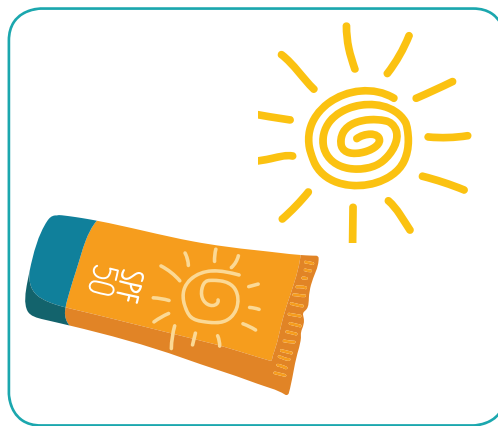
Хочеш бачити в темряві?

Сова і кіт уміють.
ПОЦІКАВСЯ як.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

1

- Поясни, чому предмети об'єднано в пари. Що із зображеного є винаходом, а що – відкриттям?

Я розрізняю винаходи і відкриття.

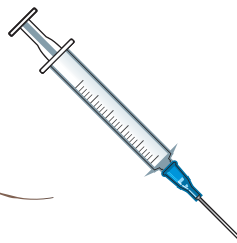
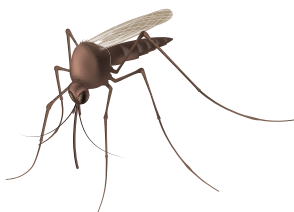
2

- Порівняй зображені винаходи. Для чого вони? Як полегшили життя людей? Назви плюси і мінуси кожного.

Я можу пояснити значення винаходу.

3

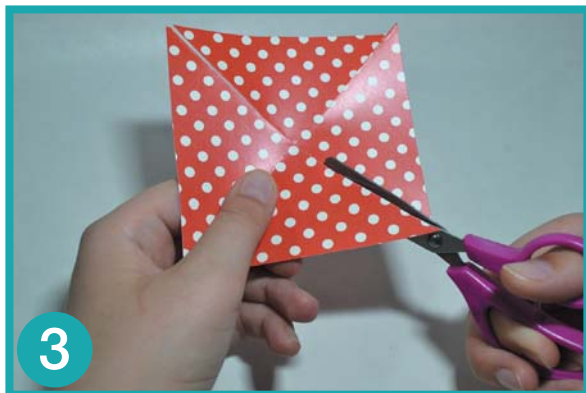
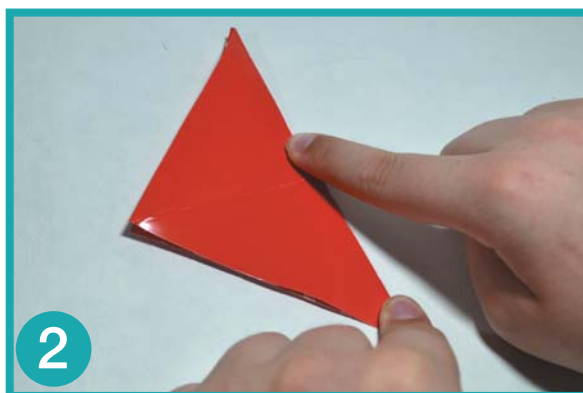
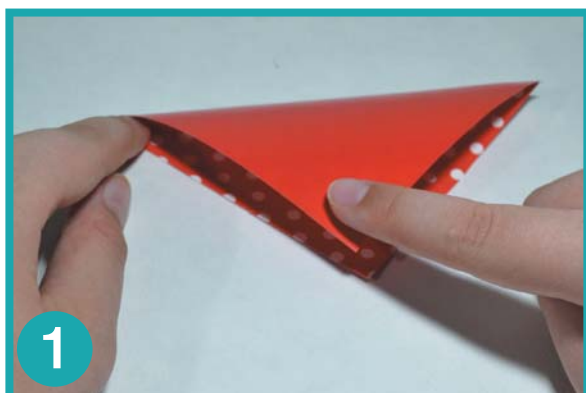

- Утвори пари. На які винаходи природа надихнула людину?

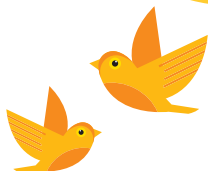
Я можу знайти спільне в природних об'єктах і винаходах людини.

Вітрячок

Для роботи потрібні: квадратний аркуш паперу, ножиці, дерев'яна паличка (можна використати олівець), канцелярська кнопка.

літо
луки
тварини
канікули
гриби

- Які кольори, запахи і звуки приносять літо?

З чим ти можеш порівняти смак літа? Доведи, що на малюнку зображено літо.

А як ти дізнаєшся, що почалося літо?

Як треба одягатися влітку, щоб не зашкодити здоров'ю?

Назви літні місяці.

ЧЕКАЄМО НА ЛІТО

Як дізнаємося, що прийшло літо? Як живуть тварини влітку? Що росте на луках? Що чекає на нас улітку?

Я знаю, що почалося літо, коли...

Я прокидаюся, а сонце вже давно зійшло. І я хочу стрибати на ліжку.

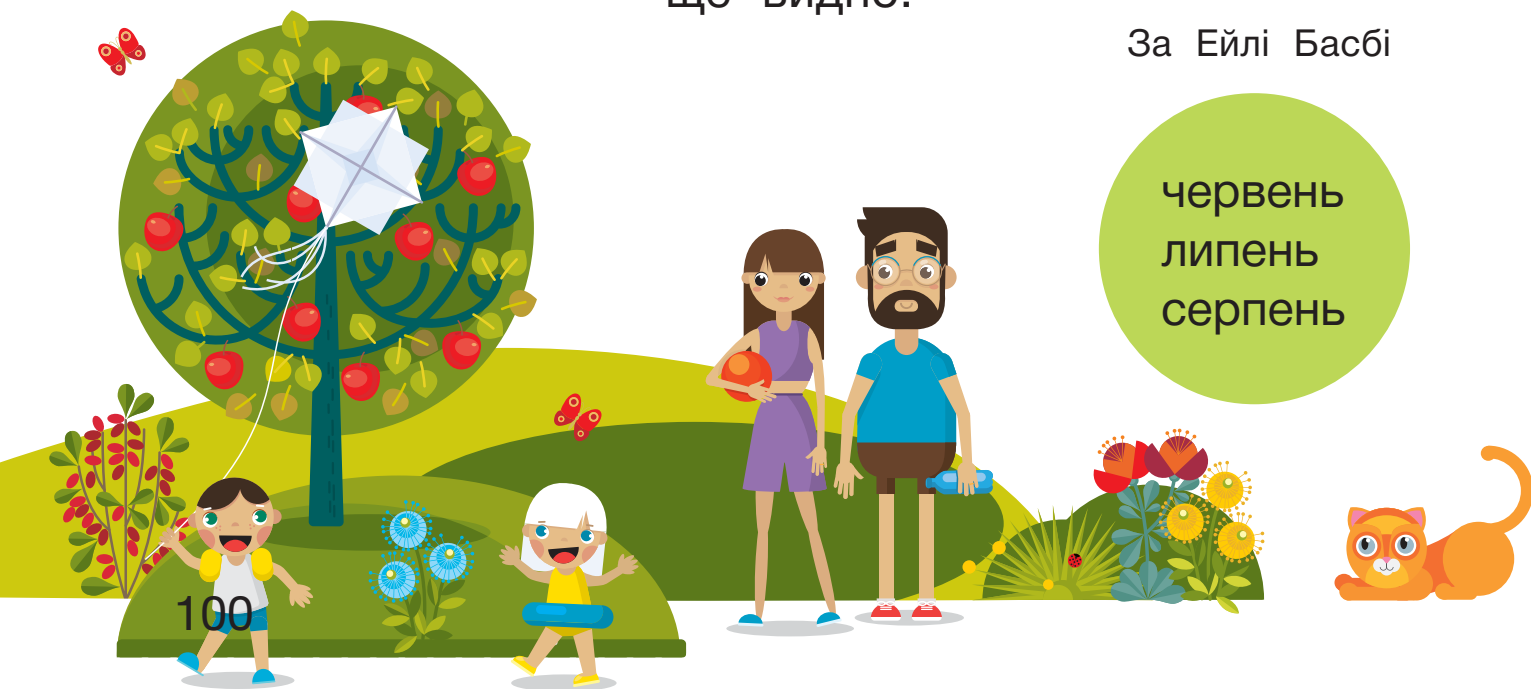
Час одягати капелюшка й сонячні окуляри, ходити босоніж по траві.

Я можу цілий день гратися на вулиці в легкому одязі, нюхати яскраві квіти, стрибати по калюжах.

Я лягаю спати, коли на вулиці ще видно.

За Ейлі Басбі

червень
липень
серпень

Барви, запахи і звуки літа

Улітку дні довгі, а ночі короткі. Здебільшого сухо і спекотно. Дерева вкриті зеленим листям, з'являється безліч квітів, над якими літають комахи.

Літо багате на овочі та фрукти.

Улітку в диких тварин багато клопоту: годувати дитинчат, потім учити їх добувати собі їжу, охороняти їх. Не можна торкатися молодих пташенят і звірят, забирати їх із лісу додому. Це небезпечно і для тварини, і для людини.

- Назви тварин та їхніх дитинчат. Чому не можна чіпати дитинчат тварин?

На луках

Лука — це місцевість, вкрита трав'янистими рослинами. На луках випасають домашню худобу, заготовляють сіно. Сіно — це скошені й висушені стебла і листки трав'янистих рослин.

1

2

3

4

5

- 1 конюшина лучна
- 2 мишачий горошок
- 3 волошка лучна
- 4 деревій звичайний
- 5 королиця звичайна

- Хто садить квіти на луках?
Чому квіти на луках яскраві й духмяні?
Опиши одну з лучних рослин. Що тра-
питься, якщо на луках зникнуть комахи?

Комахи: вони всюди

Комах на Землі більше, ніж усіх інших тварин, разом узятих. Вони всюди. Вгорі і внизу. А скільки їх улітку на луках! Комахи збирають нектар. Переносять пилок із квітки на квітку. А із запиленої квітки утвориться плід.

Вони повзають, стрибають і літають. Вони гудуть, дзижчать, сюрчать. А можуть і мовчати. У кожного — голова, груди і черевце. І шість ніг.

Це . Жук-олень — комаха. Його довжина разом із рогами — до 8 сантиметрів.

Це . У коника дуже сильні ноги. Він може ходити і стрибати.

Це . Воно має крила з цятками. Сонечко може повзати по квітці, а потім полетіти!

Це . Він світиться в темряві. Світлячки блимають, коли літають.

Чи з усіма твердженнями ти погоджуєшся?

Усі комахи літають.

Бджоли — найпотрібніші комахи.

У всіх комах шість ніг.

Павук не комаха.

- Які відомі тобі комахи не згадувалися в тексті? Протягом тижня на окремому аркуші записуй, скільки різних комах тобі зустрілося. Запиши чи намалюй, де саме вони були. Наприкінці тижня полічи. Намалюй комаху, яка тобі найбільше сподобалася.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо

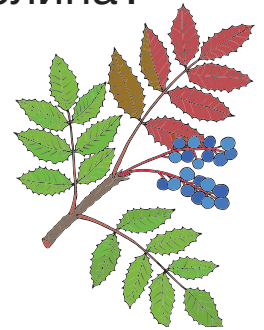
Вибери дві різні рослини біля школи і намалюй. Розкажи про кожну рослину за планом.

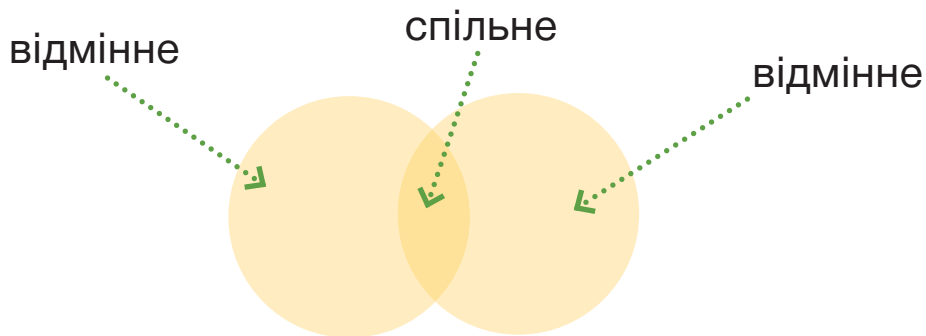
План

1. Назва рослини.
2. Це дерево, кущ чи трав'яниста рослина?
3. Це культурна чи дикоросла рослина?
4. Де росте рослина?
5. Опиши органи рослини.

Покажи спільне і відмінне в рослин.

Разом із дорослими

Визначити назву рослини можна за допомогою камери смартфона і безкоштовної програми PictureThis.

Додатково: знайди цікаві факти, загадки, прислів'я, легенди про рослину.

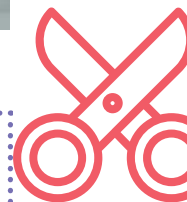
Дядечко Реп'ях. Робота з конструктором

Для роботи потрібні:
конструктор Vanchems,
аркуш паперу А4.

1. З аркуша паперу сформуї кульку.
2. Використовуючи деталі конструктора, обліпи паперову основу.
3. Доповни виріб додатковими елементами і створи дивовижну істоту.

Увага! Цей конструктор, як і справжній реп'ях, може заплутатись у волоссі. Не піднось деталі конструктора до голови (дівчаткам рекомендовано одягнути хустинки).

Хто найкраще плаває

- 1** карась **2** судак **3** лящ **4** сом
5 щука **6** окунь **7** гупі **8** мечоносець
9 телескоп **10** акула **11** камбала

- Подивись і розкажи, що спільного в усіх зображених риб. А чим вони відрізняються? Які риби живуть у прісній воді — в озері, річці? Які в солоній — морі чи океані? Які в акваріумі?

Чим особливі риби

- Із яких частин складається тіло риби? Що допомагає рибам плавати? Чим риби відрізняються від інших тварин? Намалюй рибу. Обміняйтеся малюнками в парі й перевірте, чи всі частини тіла риби намальовано.

Красиві й небезпечні

ЗАПАМ'ЯТАЙ. Не куштуй і навіть не торкайся.

Гриби — це не рослини і не тварини.

1 бліда поганка

1

2 мухомор червоний

2

3 несправжні опеньки

3

4 вовчі ягоди

4

5 борщівник

5

6 вороняче око

6

• Пригадай, як людина використовує рослини. По черзі опишіть зображені отруйні гриби і рослини, щоб інші відгадали їхні назви.

Готуємося до літніх канікул

Олекса Палійчук.
Алло!

- Хто зустрічає в селі героя вірша? Що його зустрічає? А хто і що чекає на тебе влітку?

- Навіщо потрібні канікули? Уяви себе героєм ілюстрації і від його імені розкажи про плани на літні канікули. Як ще можна відпочивати влітку?

1

2

- Назви предмети, потрібні для відпочинку. Чому їх об'єднано в три групи? Знайди в кожній групі зайвий предмет.

Щоб канікули були радісними

Захищай голову від сонця.
Плавай у безпечних місцях
під наглядом дорослих.

Не чіпай підозрілих предметів.
Повідом про них дорослих.

Якщо загубився, чекай рідних на тому самому місці. Звернися по допомогу до продавців, рятувальників, поліцейських.

Використовуй захисний шолом, коли їздиш на велосипеді.

3

1 Перевіряємо, що вміємо і знаємо

Місяць	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень
Тривалість світлового дня, год.	12	14	15	16	16	14

- Поясни, чому влітку тепліше, ніж навесні. Які зміни в природі з цим пов'язані? Назви ознаки літа.

Я можу пояснити зміни в природі влітку.

2

Бліда поганка. Мухомор червоний.
Несправжні опеньки. Вовчі ягоди.
Борщівник. Вороняче око

- Добери підписи до фото.

Я можу розпізнати отруйні рослини і гриби.

3

Розкажи про свої плани на літо.
Намалюй листівку однокласникам із побажаннями на канікули. Згадай у ній правила безпечної поведінки влітку.

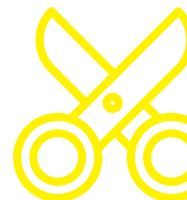
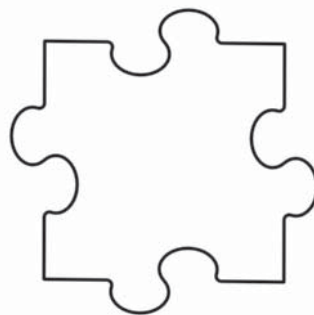
Я знаю правила безпечної поведінки влітку.

Літо. Пазл-аплікація

Для роботи потрібні:

кольоровий папір, картон,
ножиці, клей ПВА, пензлик,
серветки, шаблон.

1. Вириж шаблон.
2. Обведи шаблон на картоні та вириж основу для роботи — пазл.
3. Використовуючи кольоровий папір, виконай аплікацію.

ЗМІСТ

(теми тижнів)

ЧАСТИНА ДРУГА

Про Сонце, світло і тінь	4
Наш дім — Земля	10
Україна — моя Батьківщина	18
Мандруємо Україною	24
Різноманітна природа України	30
Повітря. Як люди навчилися літати	38
Про права і правила	44
Вітаємо весну	50
Ми знаємо абетку	58
Що потрібно для життя	64
Як ми отримуємо інформацію	70
Я покупець	76
З чого і для чого це зроблено	84
Винаходи людства	92
Чекаємо на літо	100
Готуємося до літніх канікул	108